

natuur- en vogelwacht culemborg
"HAK-AL"

5e jaargang

januari 1979

nr.: 1

*Leopold
verleentachtiger
Jules
18-1-79
Zug Kaput gestagen*

FAM. C. HEYNES
GERSTR. 24
CULEMBORG

GOILBERDIN

HAK-AL is het mededelingenblad van de Natuur- en Vogelwacht

Culemborg N.V.W.C.

Kontaktadres: Gerard van Zuylen - Zandstraat 32 A - Culemborg
03 450 - 39 22

Begeleiding
Jeugdgroep: Leo van de Kooy - Vliegerweg 3 - Culemborg
03 450 - 54 50

Coördinatie
Inventarisaties: Leo van de Kooy

Bibliotheek: Boeken en verslagen in Het Kompas

"Het Vogeljaar" Jaarabonnement 1979 door overschrijving van
f 13,50 op de girorekening van de N.V.W.C. met
vermelding van "Vogeljaar".

Lidmaatschap: Nieuwe leden opgeven bij de penningmeester
evenals adreswijzigingen

Penningmeester: Frans Waroux - Mendelssohnlaan 7 - Culemborg
03 450 - 53 93

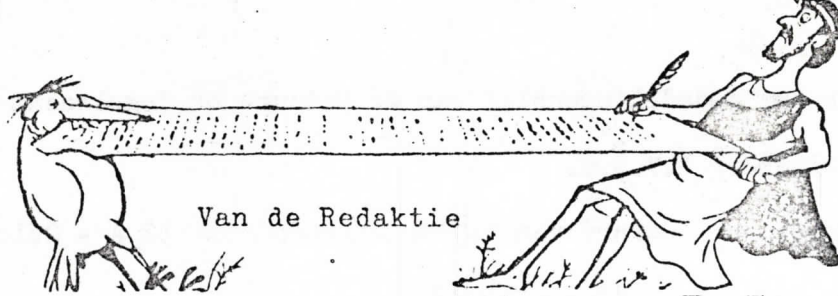
Gironummer 34 33 35 1 t.n.v. F. Waroux -
rek. Natuur- en Vogelwacht - Culemborg

Contributie: Jeugdlidmaatschap f 5,-- per jaar
Volwassene f 10,-- per jaar
Gezinslidmaatschap f 15,-- per jaar
Buiten Culemborg f 15,-- per jaar

Klubbuis: Gebouw "Het Kompas" - kamer 2 -
Slotstraat 12 - Culemborg

Secr. Milieu-
werkgroep
Noordwest-Betuwe: Betsy Wijnhoven - Goilberdingerstraat 1 -
Culemborg 03 450 - 52 21

Redaktieteam
en -adres: Harry en Jilles v.d. Warenburg, Triosingel 27, tel.: 5095
Harry Noordhuis, Ereprijs 27, tel.: 5912
Theo de Jong, Molenwal 45
Breun Jansen, Eikeboom 31, tel.: 4885

Het eerste nummer van de 5e jaargang is zonder meer een aantrekkelijk, dik en gevarieerd nummer.

Maar allereerst willen we alle leden en belangstellenden een bijzonder voor-
spoedig 1979 toewensen.

We ontkomen er natuurlijk niet aan te vermelden dat de winterse omstandigheden zoals zich die nu al vanaf oudjaarsdag niet alleen in ons land maar in vrijwel geheel Europa voordoen een stempel drukken op het gebeuren binnen de N.V.W.C. Gelukkig dat d.m.v. de landelijke en regionale pers grote aandacht wordt be-
steed aan de barre toestanden waarin met name de vogels zich bevinden en vrij-
wel in het gehele land zijn groepen bezig met wintervoeding.

Daarom wordt ook in dit nummer hier ruime aandacht aan besteed. Het is niet ver-
wonderlijk dat men hierdoor volop bijzondere waarnemingen kan doen.

Ganzen fouragerend langs wegbermen, grote zaagbekken en nonnetjes volop in de
Lek aanwezig, eigenlijk teveel om op te noemen.

Wij rekenen er dan ook op juist nu veel waarnemingenkaartjes te ontvangen.

Nogmaals wensen wij u met dit nummer veel leesplezier toe.

Van de penningmeester,

Voor die enkele "leden" welke nog steeds niet aan hun financiële verplichtingen
hebben voldaan, is dit helaas de laatste HAK-AL die zij ontvangen.

Wij vinden het natuurlijk wel jammer dat we deze van onze ledenlijst moeten af-
voeren. Maar ja, afspraak is afspraak.

We rekenen er echter op vóór eind januari uw overschrijving alsnog op onze giro-
rekening 34 33 351 te mogen ontvangen. Dit nummer staat t.n.v. F. Waroux, rek.
Natuur- en Vogelwacht Culemborg. Afsgesproken ?

F.W.

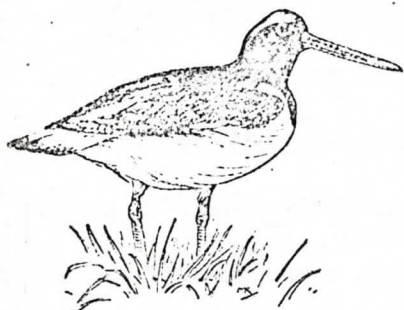
5 februari

Uiterste inleveringsdatum kopy voor het februari-nummer HAK-AL.

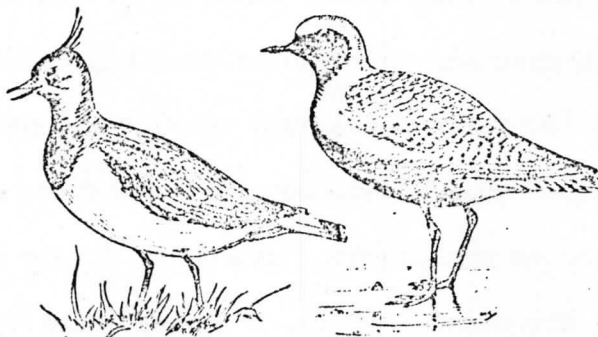
Inleveren: Eikeboom 31, Triosingel 27 (laatste keer), Molenwal 45, Ereprijs 27.

Inhoud:

- pag. 4 - jaarverslag N.V.W.C.
pag. 7 - de winter en vogels
pag. 11 - verslag van enkele (planten)waarnemingen in het uitbreidingsplan "De Hond"
pag. 12 - nestkasten maken
pag. 13 - brief en rapport "duivenoverlast"
pag. 21 - winter 1979 ..... en zijn gevolgen
pag. 22 - verslag maandelijkse vergadering (december) in Het Kompas
pag. 24 - kernismaking met de Stichting Het Geldersch Landschap
pag. 25 - I.V.N.-nieuws
pag. 26 - nieuws milieuwerkgroep
pag. 29 - verslag excursie Hurwenen, tweede kerstdag
pag. 30 - waarnemingenlijst
pag. 32 - verslag van de vergadering van maandag 15 januari 1979 in Het Kompas
pag. 34 - uittreksel knipselkrant St. Mondiaal Alternatief
pag. 35 - pleisterende ganzen bij Culemborg
pag. 38 - nieuws over een excursie naar de Flevopolder
pag. 39 - Stichting "Het Vogeljaar"
pag. 41 - ganzen gezien ? meld ze !!
pag. 42 - excursieprogramma

Scholekster

Klevit

Zilverplevler

Kluit

Jaaroverzicht van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg over 1978

Aantal leden per 31 december 1978: 173

Bijeenkomsten

Uitgezonderd de vakantieperiode (juli-augustus) werd maandelijks in ons clubgebouw "Het Kompas" te Culemborg vergaderd om o.a. het excursieprogramma samen te stellen, de ingekomen stukken en uitgaande post te behandelen en verder alle voorkomende zaken te bespreken. In totaal 10x vergaderd.

Eveneens werden in deze ruimte speciale avonden voor de jeugd gehouden, op welke avonden gevarieerde onderwerpen werden behandeld naar gelang de tijd van het jaar. Zo werden enkele natuurquiz- en spelletjesavonden georganiseerd, werden braakballen onderzocht, werden gipsafdrukken van bladeren gemaakt.

Eveneens werden een drietal dia- en filmavonden georganiseerd waarvan één avond werd verzorgd door Dhr. S. Braaksma en twee avonden door eigen leden.

Mededelingenblad HAK-AL

Het mededelingenblad HAK-AL verscheen in 1978 zeven maal. In totaal 203 pagina's gevarieerde onderwerpen, zoals excursieverslagen, waarnemingen, e.d.

Excursies en Kampen

In totaal werden 18 specifieke vogelexcursies georganiseerd, waaronder enkele dagexcursies, zoals een fietsexcursie naar de Flevopolder, een fiets- roeiexcursie naar de Kievitsbuurt in Breukelen, een treinexcursie naar de Kennemerduinen en bovendien nog een tweetal uilenexcursies waarvoor bijzonder veel belangstelling was. Ook door de Plantenwerkgroep werden een achttal excursies verzorgd, met als afsluiting een speciaal plantenweekend naar de Kampina te Oisterwijk waar natuurlijk ook veel vogels werden waargenomen. Ook werd er nog een Paddestoelenexcursie georganiseerd naar de Kaapse Bossen te Doorn waar bijzonder leuke vondsten werden gedaan. Het winterkamp (40 deelnemers) werd van 5 t/m 8 januari gehouden in "De Schelphoek" op Schouwen-Duiveland. Door vrij gunstige weersomstandigheden werden in totaal 88 soorten waargenomen, waaronder enkele zeer leuke, o.m. geoorde fuut (1 ex. op 6/1), 2 krooneenden (6/1), 2 toppereenden (5/1), smelleken (1 ex. 6/1),

een groep van 20 strandleeuwerikken (6/1), 3 sneeuwgorzen (6/1) en een dode jan van gent.

Van 12 t/m 16 mei werd een kamp gehouden in Zuid-Limburg (27 deeln.) en van 18 t/m 22 oktober een speciaal jeugdkamp in kamphuis "De Schulp" in de Flevopolder (15 deelnemers).

Ook werd een bezoek gebracht aan de tentoonstelling "Notogaea" in de Diergaarde Blijdorp te Rotterdam.

Inventarisaties

In het kader van het Atlas-project "Winter- en Trekvogels", waarvoor een speciale avond werd gehouden, werden reeds een viertal tellingen verricht en werden daarnaast op twee dagen meeuwentellingen in het werkgebied gehouden.

In de woonkernen van Culemborg, Beusichem, Geldermalsen en Zoelmond werd door jeugdleden de stand van de huiszwaluw nagegaan en het aantal broedgevallen geteld. Hiervan verslag gedaan in de HAK-AL.

Op 15/16 april en op 25/26 november werd meegewerkt aan goudpleviertellingen in daarvoor opgegeven gebieden. Ook werden verschillende inventarisatie-excursies georganiseerd voor de leden, in het kader van inventarisaties welke verricht zijn voor de Polder Redichem, De Redichemse Waard, De Goilberdinger Uiterwaard en een tweetal fortten langs de Lek.

Door enkele leden is een wintervogelonderzoek verricht in de Lek-uiterwaarden en de Wijkerbroekse Uiterwaard. Verslag hiervan eveneens in de HAK-AL.

Werkgroep Knotwilgenonderhoud

Op een zestal zaterdagen zijn ongeveer 270 knotbomen van hun takkenlast ontdaan. Van de houtopbrengst en de ontvangen subsidie hebben we zelf een kettingzaag aangeschaft.

Nestkasten

Het totale bestand torenvalkenkasten werd dit jaar weer gecontroleerd en uitgebreid. Omdat ons werkgebied zich minder leent voor het plaatsen van kleine nestkastjes (vrijwel geen gemengd bos) en er met name een tekort is aan geschikte broedgelegenheid voor torenvalken en uilen, zijn het vooral deze soorten waar wij aandacht aan besteden.

Diversen

Met een stand werd deelgenomen aan een Milieudag te Geldermalsen die werd georganiseerd door de Ecologische Beweging.

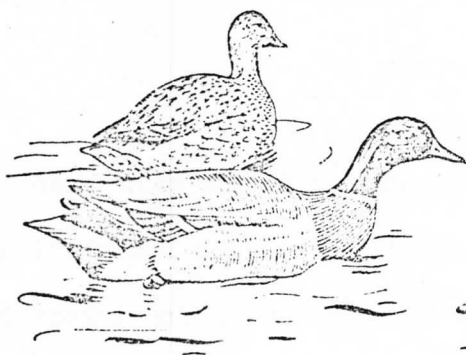
Eveneens waren wij aanwezig op de tentoonstelling "Floralia" te Enspijk.

De N.V.W.C. was aanwezig bij de Hoorzitting van Vogelbescherming over de Jacht, de Jaarvergadering van Kritisch Faunabeheer, bij het Vossensymposium en op de Jaarvergadering van de K.N.N.V.

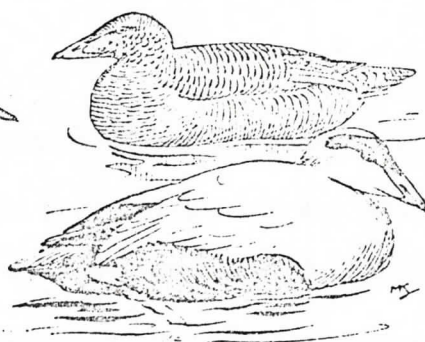
Plannen 1979

Evenals in voorgaande jaren hopen we tot uitvoering van vrijwel dezelfde activiteiten te komen, zoals:

- het houden van vogel- en plantenexcursies
- het inventariseren van gebieden op broedvogels
- het verlenen van medewerking aan het SOVON-project "Winter- en Trekvogels", van in totaal 4 blokken
- het ophangen, schoonmaken en controleren van nestkasten voor torenvalken en uilen
- het organiseren van meerdaagse kampen naar natuurgebieden
- het snoeien van knotwilgen
- het houden van jeugdbijeenkomsten
- het uitgeven van inventarisatieverslagen
- het daadwerkelijk meewerken aan wintervoeding van vogels
- het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten, lezing-, dia- en filmavonden
- het uitgeven van ons mededelingenblad HAK-AL

Wilde eenden

Eidereenden

De winter en vogels

In 1978, eind '78, kregen we twee korte vorstperiodes te verduren die voor mens en dier weinig problemen opleverden, mede omdat er weinig sneeuw viel. De vorstperiode die begon op 30 december 1978 en tot op heden voortduurt (en het einde is nog niet in zicht) leverde en levert de grootste problemen op voor vooral de vogels waarover we het hier zullen hebben.

Voor winterse omstandigheden zoals die zich de afgelopen weken manifesteerden moeten we terug gaan naar de winter van 1963.

In feite is er tot heden maar een groot verschil met die winter, de rivieren zijn nog niet bevroren. En dat is een geluk voor vele watervogels.

Op de Lek zijn vele te zien geweest en nog te zien. Enkele soorten zijn o.a., kleine (wilde) zwaan, grote zaagbek, middelste zaagbek, nonnetje. Ook zijn er veel ganzen te vinden. Voor een nader verslag verwijs ik u naar het winterse verhaal van Marcel v.d. Tol.

Hoe de vogels het beste geholpen kunnen worden hoef ik u ongetwijfeld niet meer te vertellen. De kranten staan er bol van, gelukkig. Voor diegenen die nog behoefte hebben aan nauwkeurige instructies hoe te voeren kunnen verwezen worden naar het februari-maart nummer van de Hak-al van 1978.

Nu een verslag van de afgelopen weken:

De winter viel zo onverwacht in alle hevigheid aan dat we even onthutst waren. Al op 2 januari bleek dat grote groepen vogels in moeilijkheden zaten. De bevolking bleek bereid te zijn de vogels te helpen en deed dat ook, voornamelijk in destad werden de vogels op grote schaal gevoerd.

Wij dachten echter meer aan de vogels in het buitengebied.

In allerijl werd begonnen met bijvoeren, vooral in de uiterwaarden.

Veel vogels maken gebruik van onze voederplaatsen. Wij gebruiken vooral oud brood, aangetast fruit en tortelduivenzaad.

Vele jongeren waren bereid mee te helpen en er werden op een woensdagmiddag in Het Kompas zo'n kleine 50 vetbollen gemaakt, die inmiddels zijn opgehangen. Vanaf 3 januari werd er tot op heden vrijwel iedere dag op de vaste plaatsen gevoederd.

Ook is er verschillende malen vleesafval gevoedert. Gepoogd wordt om zo met name de uilen te helpen. Of dit lukt weten we niet. Wel zijn er veel uilen waargenomen. Het vleesafval is in ieder geval meestal binnen een dag verdwenen. Bij een plaats waar vleesafval gevoederd werd zijn enige tijd 2 buizerden waargenomen, erkende aaseters overigens. Ook waren er opvallend veel eksters en kraaien bij deze voederplaatsen.

De andere voederplaatsen hebben overigens voordelen en nadelen.

De voordelen zijn - de vogels worden aan een vaste plaats gebonden

de vogels zijn verzekerd van een vast voedselaanbod

Een nadeel is dat de vogels gevaar lopen voor met name roofvogels.

Bij een voederplaats in de Redichemse Waard zijn 2 houtduiven gevonden, vrijwel zeker het slachtoffer van roofvogels. Een van de houtduiven is waarschijnlijk geslagen door een sperwer, kop en borstspieren zijn verdwenen. Voor de roofvogels als bijv. de sperwer zijn dit soort plaatsen natuurlijk prachtige gelegenheden om aan voer te komen.

De natuur gaat nu eenmaal zijn gang en we zullen moeten inzien dat veel vogels het loodje zullen leggen. Met een fraai woord Natuurlijke Selectie.

We zijn van plan om zolang deze winter doorzet in deze vorm door te gaan met voeren. Inmiddels is er voor enkele tientallen guldens aan zaad verspreid. Het andere voedsel hebben we belangeloos gekregen van vele mensen en de middenstand. Geld voor zaad kunnen we echter goed gebruiken ⁱⁿ en dat kan gestort worden op het bekende gironummer van Frans Waroux (voorin het blad).

Misschien kunnen we onze activiteiten ten aanzien van de wintervoeding dan uitbreiden. Voert u overigens ook rustig verder, doe het wel verstandig.

De eerste slachtoffers hebben zich ook al aangediend.

Daar zijn ze; $\pm$ 10 blauwe reigers, 2 meerkoeten, 1 torenvalk, 1 keep, 1 houtduif en een knobbelzwaan. Overleefd en weer opgeknapt teruggezet in de natuur zijn - 6 bl. reigers, 1 meerkoet en de knobbelzwaan. De rest is dood gevonden of overleed binnen zeer snelle tijd. Weinig aan te doen, maar dit is nu eenmaal de natuur.

Drie blauwe reigers stierven vrijwel onder onze handen. De torenvalk is nog overgebracht naar het Liesveld maar heeft de nacht niet overleefd. De houtduif was binnen twee uur dood. Een meerkoet was er zo erg aan toe (waarschijnlijk verkeersslachtoffer) dat de enige oplossing om het dier uit z'n lijden te verlossen was "ter plekke afmaken". De keep werd dood gevonden.

Een blauwe reiger die werd uitgezet is binnen een half uur verdronken door een soortgenoot. De nieuwe reiger werd niet geduld door de ander in zijn gebiedje c.q. vangplaats.

De reigers blijken in deze dagen een zwak soort te zijn. Enkele reigers werden voor onderzoek opgestuurd naar het C.D.I. te Doorn. Een van de uitslagen treft u bij dit verhaal aan.

Tijdens de vergadering van 15-1 werden een aantal afspraken gemaakt ten aanzien van de voeding:

- vaste mensen op wie we kunnen rekenen
- * vaste voederplaatsen
- oud brood verzamelen op scholen (Paulusschool en Parkschool)
- contacten onderhouden met asiels, andere verenigingen en politie (met de laatste hebben we uitstekende contacten)
- opvang uitgeputte en gewonde dieren.

WERKGROEP VOGELSTERFTE

Formulier in duplo met bijbehorend materiaal te verzenden aan:

CENTRAAL DIERGENEESKUNDIG INSTITUUT

Afd. Pluimveeziekten

Oude Rijksstraatweg 43

DOORN - Tel. 03430-3641

STATION RESTANTE DRIEBERGEN

(Bij voorkeur als expresgoed per Van Gend & Loos)

Niet invullen door inzender

C.D.I.-no. 80804

Ontvangen: 10-1-79

Beantwoord: 11-1-79

Registrerno. Vb:

N.B. Materiaal, uitsluitend bestemd voor **BOTULISMUS** onderzoek, naar:

CENTRAAL DIERGENEESKUNDIG INSTITUUT - Prof. Poelslaan 35 - Rotterdam 7

Inzender - Naam: G. van Zuylen Vogelwacht

Datum: 10-1-79

Adres: Zandstraat 32 A

Woonplaats: Culemborg

Tel. no.:

De inzending betreft:

Vogelsoort (en graan- of grondmonster)	Aantal ingezonden	Aantal ter plaatse waargenomen		
		gezond	ziek	gestorven
2 blauwe reigers				

Datum van de waarneming: 8, 9 januari 1979

Vindplaats:

Gemeente:

Korte omschrijving van de aard van het terrein waar de sterfte zich voordeed:

Welke ziekteverschijnselen zijn waargenomen?:

uitgeput gevonden

Zijn er aanwijzingen voor vergiftiging, b.v. door bespuitingen? Welke aanwijzingen zijn dat?
Kunt U de handelsnaam en het actieve bestanddeel van het gebruikte middel vermelden?:

Nadere bijzonderheden:

nog gevoerd met diepvries kabeljauw filet.

Correspondentie- en Informatieadres: Vogelbescherming, Driebergseweg 16 B - Zeist - Telefoon 03404-25406

Niet invullen door inzender

2 blauwe reigers, ♂ ♂, 1140, 1190 gram, juveniel

Sectie: bloederige diathese van de maag en darm, tengevolge van uitputting. Lichte trematoden infectie van de bursa Fabricius.

Vogelsoort	Diagnose:
	S 7

Afschrift verz. aan: Inz., V.B., Arch.

- dode dieren voor onderzoek naar Centraal Diergeneeskundig Instituut.

Er zijn drie vaste contactadressen voor inlichtingen, problemen, zieke en dode vogels.

- Gerard van Zuylen, Zandstraat 32a, Cul. tel. 03450 -3922

Harry van de Warenburg, Triosingel 27, Cul. tel. 03450 -5095

Joost Woudstra, Ganssteeg 9, Beusichem, tel. 03453 - 1424

Brood kan worden afgegeven bij Jan Rietvink, Ereprijs 39, Culemborg.

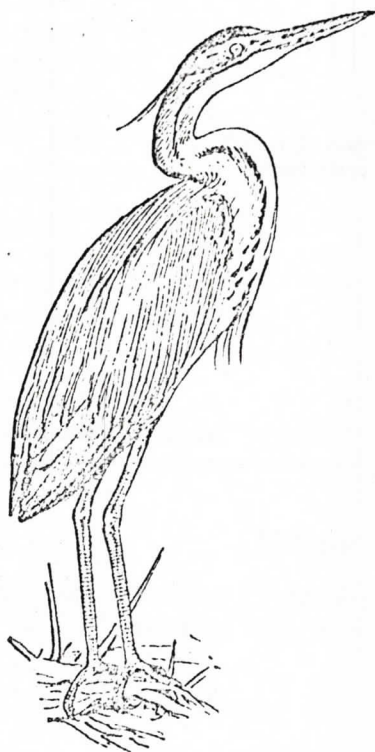
De situatie is in zijn geheel niet helemaal te overzien. We moeten (nog) teveel improviseren. Daarom wil ik mijzelf wel excuseren voor dit zeker lang niet volledige artikel wat betreft feiten en plannen etc.

Daarom een ding, laten we met z'n allen proberen de vogels enigzins door deze winterperiode heen te helpen.

Ik wil u nog een ding aanraden, trek er deze dagen eens op uit, de natuur is prachtig en zeker langs de Lek is veel te zien.

Onder hoogspanning werkend, tot ziens.

Harry v.d. Warenburg.

Blauwe Reiger

Woudaapje

Koerdomp

Verslag van enkele (planten)waarnemingen, gedaan op een braakliggend terreintje in het uitbreidingsplan "De Hond", afgelopen herfst.

Het betreft hier het terreintje grenzend aan de Lange Dreef, waar vrij recent het nu gesloopte huis van "Peterse" heeft gestaan.

Een dergelijk braakliggend stukje grond wordt al snel bezet door, wat je zou kunnen noemen, een pioniersvegetatie.

Dit zijn dus planten, die zich op een kaal stuk grond het eerst gaan vestigen. Ze worden ook wel storingsplanten genoemd, daar de grond waarop ze plegen voor te komen, verstoord is geweest door werkzaamheden.

Een erg bekende pioniersplant is de herik, die meteen opvalt door z'n gele bloeiwijze en vaak massaal voorkomen.

Het herik-stadium was hier echter al achter de rug.

Wel stonden er nog planten van het geslacht melde, waarvan sommige exemplaren de 2 meter ruim overschreden hadden.

Veel ruimte werd ook ingenomen door de zwarte nachtschade, die z'n naam wel eer aandeed, want de veelal over de grond kruipende plant zag zwart van de giftige bessen. Er stonden nog meer leden van de nachtschade-familie, waar ook onze tomaat en aardappel bij horen.

Van de hier verwilderde tomaat stonden enkele fiks uitgegroeide planten, die door de vele tomaten die er aan hingen, en bij verder gebrek aan steun, ook maar over de grond kropen.

Naast deze bekende vertegenwoordigers van de nachtschade-achtigen werden ook nog twee veel minder bekende leden van deze familie aangetroffen.

Allereerst de saracha-nachtschade. Een weinig opvallende plant, die kleverig aanvoelde door de vele klierharen aan de stengel, en die met groenachtige bessen getooid was.

De laatste en tevens de mooiste van dit nachtschade-gezelschap, bleek na determinatie Nicandra physaloides te heten.

Struikel maar niet over deze dure naam, want een Hollandse naam is van deze plant niet bekend.

Strandmelde

Volgens de flora komt de Nicandra vrij zeldzaam verwilderd voor. Iets wat hier duidelijk het geval was.

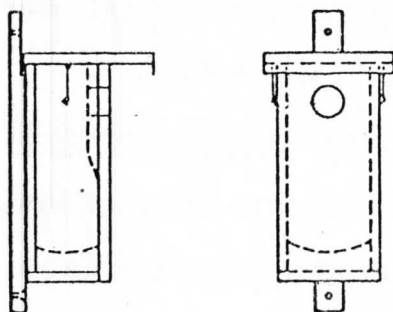
Maar ook als sierplant in tuinen zal je hem weinig aantreffen.

Hier had hij zich omhoog geslingerd langs een manshoge melde. De plant tooide zich met blauwe bloemen.

Wat echter het meeste opviel waren de kelkbladen van de bloemen, die met de vruchten meegroeiden, zodat er een soort lampionnetje werd gevormd.

Hetzelfde, maar nog duidelijker is te zien bij de Physalis, die dan ook de Hollandse naam lampionplant draagt, en dus ook bij de nachtschade-achtigen behoort.

Daar de Nicandra zo weinig voorkomt, en hier groeit op voor uitbreiding bestemd gebied, is er wat zaad van verzameld om de soort alhier te kunnen behouden.

J. van Beek.

NESTKASTEN MAKEN

Op vrijdagavond 26 januari en 2 februari is het mogelijk om in het Kompas mezenkasten te maken.

Op de eerste avond zullen de reeds op maat gezaagde onderdelen gecarbolineumd moeten worden.

Hiervoor is het nodig, dat je behalve jezelf, nog een kwast meebrengt.

De tweede avond zullen de losse onderdelen zodanig samengevoegd moeten worden, dat er een acceptabele nestkast ontstaat.

Als je hieraan wilt meewerken, moet je een hamer en een nijptang meebrengen.

Voor de verdere benodigdheden op beide avonden zal worden gezorgd.

Het is de bedoeling dat deze nestkasten door de leden zelf worden opgehangen en onderhouden.

Alvast veel timmerplezier en weinig blauwe duimen.

Arie v/d Ham en Harry Noordhuis

Hieronder volgend vindt U een brief en een rapport (totaal ongeveer 8 blz.) over de "duivenoverlast" in het centrum van Culemborg. Enkele leden van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg staan borg voor dit, goedontvangen, duivenrapport. Wij meenden u dit rapport niet te mogen onthouden, dit is duidelijk voor een bredere kring personen bestemd.

Verwacht wordt dat de gemeenteraad van Culemborg het "duivenprobleem" binnenkort opnieuw aan de orde zal stellen.

De Redactie

natuur- en vogelwacht culemborg

kontaktdres: G. van Zuylen
Zandstraat 32 a
Culemborg

Culemborg, 12 december 1978

College van burgemeester en wethouders van Culemborg,
Fracties van P.v.d.A., C.D.A., V.V.D. en P.P.R.,
Markt 1,
P/a Weidsteeg 51,
Meerlaan 13,
van Karnebeeklaan 13,
Gouliberdingerstraat 15a

Geacht college en geachte fracties,

Betreft duivenoverlast in de binnenstad van Culemborg

Ongeveer een maand geleden, enkele dagen voor de raadsvergadering, werden wij geconfronteerd met een berichtje dat er opnieuw een beslissing zou worden genomen over het aanbrengen van de zogenaamde "duivenschrik" op het Stadhuis, de Binnenpoort en pand Binnenpoort 6 (voorstel Nr. 267/1978).

Deze maatregel vinden wij niet de oplossing om van de duivenoverlast af te komen of te verminderen, ook de aan het voorstel verbonden kosten, afgerond f 8000,- inclusief B.T.W., vinden wij erg hoog.

De Natuur- en Vogelwacht Culemborg kon echter niet binnen twee à drie dagen een uitgewerkte pasklare en effectievere oplossing voor de duivenoverlast aandrazen.

Daarom hebben wij via een van de politieke fracties op uitstel aangedrongen om het probleem te bestuderen en alternatieven in discussie te brengen. De N.V.W.C. is het gemeentebestuur zeer erkentelijk voor het gegeven uitstel van een maand.

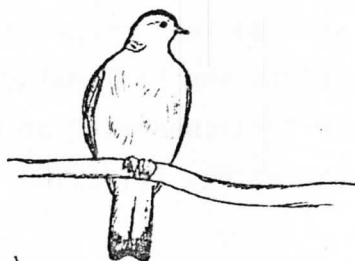
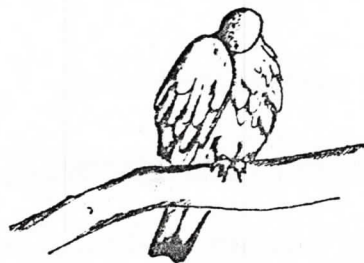
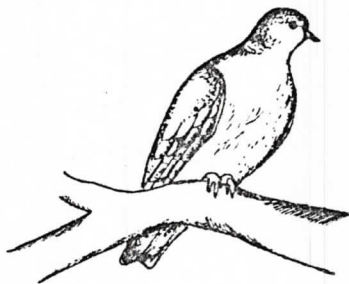
Ondergetekenden zijn na de raadsvergadering van 23 november aan het werk gegaan en de bevindingen zoals die zijn opgedaan en alternatieve oplossingen vindt U vermeld in bijgaand verslag.

Wij hopen dat U tijdens de komende raadsvergadering van 21 december opnieuw aandacht zal schenken aan het duivenprobleem en daarbij gebruik zal maken van ons verslag.

Met vriendelijke groeten en de meeste hoogachting,

namens de Natuur- en
Vogelwacht Culemborg,

G. van Zuylen, Zandstraat 32a
Th. de Jong, Molenwal 45
H.J.M. v.d. Warenburg, Triosin-
gel 27, te Culemborg.

natuur- en vogelwacht culemborg

kontaktadres: G. van Zuylen
Zandstraat 32a
Culemborg

Duivenoverlast in Culemborg

Culemborg, 12 december 1978

Het probleem van verwilderde duiven speelt zich niet alleen in Culemborg af, maar ook in andere plaatsen. De overlast die de duiven met zich meebrengen is in hoge mate afhankelijk van de grootte van de populatie.

De duiven die zich in Culemborg ophouden zijn hoofdzakelijk afstammelingen van postduiven of zijn zelf postduiven. Populaties van verwilderde duiven zijn veelal ontstaan uit postduiven die tijdens de wedvluchten moe werden of door slecht weer de koers kwijt raakten en ergens neerstreken, daar voedsel vonden en daar bleven.

Zover bekend werden er in de middeleeuwen al duiven gekweekt bij vestigingen en steden die ook vaak verwilderden. Ook in de historie zijn er dus al verwilderde duiven geweest.

Duiven horen dus ook min of meer in het stadsbeeld thuis, alleen kunnen de populaties door diverse oorzaken te groot worden. Dit is ook in Culemborg het geval.

In Culemborg bevinden zich op twee plaatsen populaties duiven, namelijk in de binnenstad en Achter de Poort.

In de binnenstad, voornamelijk rondom de markt, bevindt zich een populatie van ten hoogste 80 duiven.

Twee maal werden de duiven door ons geteld, dinsdag 5 en zondag 9 december. De resultaten waren achtereenvolgens 71 en 77 duiven.

Uitgewerkt bevonden zich de 71 duiven, die 5 december geteld werden, op de volgende plaatsen (tijd ongeveer half vier s'middags):

<u>Binnenpoort:</u>	richting Varkensmarkt	8 ex.
	" Postkantoor	26 ex.

richting Markt	3 ex.
<u>Katholieke kerk, boven de hoofdingang:</u>	17 ex.
<u>Vierkante toren:</u>	16 ex.
<u>Gemeentehuis:</u>	<u>1 ex.</u>
Totaal	71 ex.

Het is duidelijk dat deze telling wat betreft de plaatsen waar de duiven zich bevonden een momentopname is. De duiven verwisselen regelmatig van plaats, wat schijnbaar ook verband houdt met de stand van de zon. Dinsdag 5 december scheen de zon, en vrijwel alle duiven zaten aan de zonkant van de gebouwen. Er heeft dus een regelmatige uitwisseling tussen de diverse gebouwen plaats.

Ook gesprekken met omwoners van het Stadhuis, dhr. Coenmans en mevr. Borgstijn (Markt 7 en 9), hebben onze gedachten over de grootte van de populatie in de binnenstad bevestigd, namelijk ten hoogste 80 exemplaren.

Naast de populatie in de binnenstad bevindt zich nog een kleinere populatie van zo'n 15 à 20 exemplaren nabij het St. Nicolaasplantsoen in de wijk Achter de Poort. Waarschijnlijk bestaat er geen verband tussen de twee populaties.

De 80 duiven in de binnenstad vinden er een goed leefklimaat. Zij worden regelmatig gevoederd, vooral bij het Stadhuis.

De duiven hoeven in feite vrijwel niet naar voedsel te zoeken, het wordt ze keurig aangedragen. Des te meer duiven des te meer ze gevoerd worden. (ook andersom gaat deze laatste stelling op)

In de binnenstad vinden de duiven ook voldoende broedgelegenheid. Naar onze mening het meest in de Binnenpoort.

Deze factoren brengen met zich mede dat de huidige populatie zich kan blijven uitdijen zonder dat er iets tegenover staat wat de populatie tot aanvaardbare grootte kan verkleinen.

Overlast

Komen we op de overlast die de verwilderde duiven met zich meebrengen.

De overlast voor mensen persoonlijk is te verwaarlozen, dit speelt volgens ons ook niet. We verwijzen dan eerder naar het probleem van "poep op de stoep".

Het voornaamste probleem betreffende overlast zal eerder de zichtbare uitwerpselen op huizen en historische gebouwen zijn.

Eveneens een probleem schijnt te zijn de zuren die zich in de uitwerpselen bevinden en deze zuren zouden inwerken op het gesteente.

Bij de opgeworpen vraag over de inwerking van de zuren op het gesteente zetten wij onze vraagtekens.

Wel bekend is dat duivemest een etsende werking heeft op zinken dakbedekking, zodat deze sneller aan vervanging toe is.

kerk

De duivenuitwerpselen verdrogen ook zeer snel wat bij de katholieke goed te zien is. Boven de hoofdingang bevinden zich grote hopen verdroogde duivenmest.

Ongetwijfeld kan een vereniging als "Monumentenzorg" meer vertellen over een "eventuele inwerking" van de duivenmest op gesteente, hout en zinkwerk en de gevolgen. In de raadsvergadering van 23 november werd het idee geopperd om advies in dezen te vragen aan Monumentenzorg. Hopenlijk is dit inmiddels geschied.

De duivenschrik

Aan deze vermeende oplossing die in Culemborg al langere tijd wordt toegepast (en opnieuw wordt voorgesteld) om de duiven te weren van het Stadhuis en de Binnenpoort kleven toch enkele bezwaren.

Ten eerste de kosten van de "duivenschrik", afgerond 8000 gulden. Dit zou betekenen dat het weren van de duiven van deze historische panden een investering is van ongeveer 100 gulden per duif. Wel een bedrag om even bij stil te blijven staan.

Overigens een investering die om de 4 à 5 jaar terugkeert omdat de "schrik" haar werking op den duur verliest. en opnieuw aangebracht dient te worden.

De "duivenschrik" is natuurlijk een makkelijke oplossing. Het wordt aangebracht en je bent voor enkele jaren weer van de duiven af.

Het gevolg is echter wel, en dat is erg belangrijk om over na te denken, dat iemand anders met de duiven en de daaraan verbonden problemen wordt opgezadeld.

De populatie wordt door de duivenschrik niet kleiner, nee, de duiven verplaatsen zich alleen (een probleemverplaatsing dus).

De duiven gaan bijvoorbeeld niet meer op het Stadhuis zitten maar op de nabijgelegen Amro-bank.

Conclusie: Deze maatregel die opnieuw voorgesteld wordt is niet effectief, het verkleint het probleem niet, de populatie duiven blijft even groot of wordt nog groter.

Alternatieve oplossingen

Onze bezwaren tegen de "duivenschrik" zullen duidelijk zijn, maar het zou niet reëel zijn als de Natuur- en Vogelwacht Culemborg het hierbij zou laten. Wij hebben ons bereid verklaard naar andere, effectievere, oplossingen te zoeken die zeer waarschijnlijk minder kosten.

Vooraf willen we wel stellen dat het natuurlijk nooit lukt om alle duiven kwijt te raken.

Dit laatste willen ook wij niet omdat wij van mening zijn dat de duiven min of meer in het stadsbeeld thuishoren.

Alleen de populatie is te groot of wordt te groot als er geen tegengas gegeven wordt.

Wij menen daarom de volgende alternatieve oplossingen te moeten aandragen:

A) Het wegvangen van de duiven door middel van vang- en/of klapkooien.

Deze kooien kunnen op platte daken, balkons of op de begane grond worden geplaatst voor een bepaalde tijdsperiode (enkele dagen) endienen regelmatig gecontroleerd te worden.

De gevangen duiven kunnen geselecteerd worden. Postduiven met ringen kunnen aan de rechtmatige eigenaar aangeboden worden.

De overige duiven kunnen op een humane wijze worden gedood, bijvoorbeeld door middel van koolzuurgas. De duif raakt dan binnen 10 tot 20 seconden bewusteloos en sterft binnen anderhalve minuut.

Het vangen met kooien is geen kostbare aangelegenheid.

De beste perioden waarin gevangen kan worden zijn volgens ons:

maart-april vlak voor de broedtijd

augustus-september na de broedtijd als de jonge verwilderde duiven zijn uitgevlogen

Het vangen van duiven d.m.v. kooien is gebonden aan een artikel 54 opdracht.

B) De aanwas dient geremd te worden.

Hiervoor zijn verschillende reproductie-remmers beschikbaar, die gemiddeld zes maanden werkzaam zijn. Ze worden gebonden aan maiskorrels aan de duiven gevoerd.

In Nederland wordt vooral het middel "Ornitol" toegepast en experimenteel "Taubenregulanz".

De duiven kunnen met deze "duivenpil" het beste in februari-maart, vlak voor de broedtijd, gevoerd worden.

C) Verminderen/wegnemen broedgelegenheid.

In en rondom monumenten vinden de duiven veel broedgelegenheid.

Wij vermoeden dat de Culemborgse populatie hoofdzakelijk gebruik maakt van de Binnenpoort. Om de aanwas te verminderenzal naast het toepassen van reproductieremmers ook zoveel broedgelegenheid onbruikbaar, of afgesloten dienen te worden, bijvoorbeeld met gaas of schuine plankjes.

Wij willen niet alle broedgelegenheid wegnemen. Te denken valt aan het plaatsen van nestkasten voor roofvogels, bijvoorbeeld de torenvalk.

In veel plaatsen in Nederland broeden torenvalken in de binnenstad.

De Natuur- en Vogelwacht Culemborg is bereid om te onderzoeken of er nestkasten geplaatst kunnen worden in diverse gebouwen.

Voorkomen dient wel te worden dat door het wegnemen of afsluiten van broedgelegenheid andere dieren en vogels de dupe worden.

Wij denken hierbij aan gierzwaluwen, kauwen en vleermuizen.

D) Beperken voedselaanbod.

Het staat vast dat een groot deel van de ongeveer 80 duiven zonder voedselaanbod van de mensen niet in leven kunnen blijven.

Kortweg gezegd, veel duiven zijn aangelokt en blijven in Culemborg omdat ze gevoerd worden. Zou er niet gevoerd worden dan zouden er veel minder duiven zijn en was het probleem kleiner of was er helemaal niet.

Wij zijn met mevr. Borgstijn en dhr. Coenmans (Markt 7 en 9) wezen praten omdat wij wisten dat zij de duiven voerden (en nog voeren).

Uit het gesprek bleek dat iedere week voor zo'n 8 à 10 guldenvoer werd verstrekt aan de duiven. Het voern geschiedt bij het stadhuis, reden waarom de duiven zich hier vaak ophouden.

De gehele problematiek rond de duiven, zoals die zich in Culemborg afspeelt, werd aan hen uitgelegd en eveneens hoe wij dachten dit probleem voor een belangrijk deel op te lossen. Het niet meer voeren van de duiven is een belangrijke schakel in het oplossen van het probleem.

Uit de loop van het gesprek bleek dat deze mensen bereid zijn het voeren te staken, mits er maatregelen getroffen worden om het aantal duiven te verminderen. Het grote aantal duiven ervaaarde men toch wel als een probleem. Zowel mevr. Borgstijn als de fam. Coenmans zijn actieve leden van dierenbescherming en zullen wel blijven voeren als er niets gedaan wordt om het aantal duiven te verminderen, ze willen de duiven niet laten verhongeren.

De Natuur- en Vogelwacht staat tegenover dit laatste wel ietwat sceptisch, omdat wij in beginsel uitgaan van een natuurlijke regulatie.

Wij willen net als de gemeente Culemborg het voeren niet verbieden, maar zijn er wel van overtuigd dat als de Culemborgse bevolking, en speciaal de bewoners rondom de markt, de situatie duidelijk uitgelegd wordt er bereidheid is om het voeren te stoppen of te beperken.

Komen we toch ook op het punt van het plaatsen van afvalbakken. Veel afval komt gewoon op straat terecht, wat in hygiënisch opzicht al niet verantwoord is, en ook hier zullen de duiven een deel van hun voedsel betrekken.

Afschieten duiven - hier en daar wordt deze bestrijdingsmethode wel geopperd. Ten eerste is deze maatregel al ongeschikt omdat het in de binnenstad zou moeten plaatsvinden, en dit is natuurlijk niet zonder gevaar.

Ten tweede heeft de Natuur- en Vogelwacht Culemborg net als vele andere verenigingen bezwaren tegen het afschieten c.q. jagen op zichzelf.

Het afschieten van duiven is dus voor ons een onaanvaardbare maatregel.

Slot

De hiervoor vermelde bestrijdingsmethoden zijn de belangrijkste zoals de Natuur- en Vogelwacht Culemborg die ziet en voorstelt.

Wij zijn ervan overtuigd dat als de voorgestelde maatregelen genomen worden, in combinatie, zij meer effect sorteren dan de maatregel die de gemeente Culemborg voorstelt. Het een en ander zal vrijwel resulteren in een beperkte duivenstand.

De Natuur- en Vogelwacht Culemborg is bereid om over het probleem en de te nemen maatregelen te blijven meepraten en meewerken. Ook zullen eventueel andere verenigingen en/of instanties bij de problematiek betrokken kunnen worden. Gedacht wordt aan Dierenbescherming, postduivenverenigingen en Monumentenzorg.

Literatuur: Rapport Verwilderde duiven.

Uitgave Ministerie van Landbouw en Visserij, Directie
Faunabeheer.

Natuur- en Vogelwacht Culemborg

G. van Zuylen, Zandstraat 32a, Culemborg.
tel. 3922

H.J.M. v.d. Warenburg, Triosingel 27, Cul.
tel. 5095

Th. de Jong, Molenwal 45, Culemborg.

WINTER 1979 ..... en zijn gevolgen

Door het regelmatig publiceren van Knotwilgsnoei-activiteiten in de regionale pers, waarbij steeds de naam van Jan Rietvink voor nadere informatie staat aangegeven, kunt U zich voorstellen dat in deze barre, winterse tijd Jan regelmatig telefonisch wordt benaderd voor veel zaken die de N.V.W.C. betreffen, maar meestal weinig direkt met knotwilgen heeft te maken. Een van de direkte gevolgen hiervan is dat Jan hierdoor in contact is gekomen met Willem en Jansje den Besten - Acqoiseweg 2 - Culemborg (Bradaal). Deze al wat oudere mensen, bij de meesten van ons misschien wel bekend, hebben zich inmiddels d.m.v. Jan aangemeld als lid van de NVWC.

Door hun grote liefde voor de dieren stellen deze mensen alles in het werk om de vogels en andere dieren door deze moeilijke tijden heen te helpen. Hierdoor wordt veel geld besteed aan brood, zaden en ander voedsel wat de dieren nu node missen. Spontaan hebben we ze dan ook een kleine bijdrage gegeven toen zij daar Jan Rietvink voor benaderden.

Bovendien hebben ze gevraagd, middels een brief aan Jan, of er mogelijk schooljeugd bereid is oud brood, e.d. te verzamelen en dat hij hen aan te reiken. Zij zullen er dan voor zorgen dat het een goede bestemming zal krijgen.

Verder hopen wij met de Fam. den Besten, dat het weer spoedig ten gunste zal omslaan, zodat alle vogels en andere dieren weer geheel zelfstandig hun kostje bij elkaar kunnen scharrelen.

Jan Rietvink is een zeer actief medewerker van de NVWC, die met name het knotwilgenonderhoud tot zijn specialiteit heeft gemaakt.

Voor de goede orde geven wij daarom een aantal namen en adressen van vogelasiels welke U ev. in voorkomende gevallen zou kunnen benaderen:

1. - Vogelasiel "Nieuwpoort" (Alblasserwaard)
p/a Dhr. A.W. Smit (Beheerder) - Polderstraat 30 - Nieuwpoort
Tel. 01843-553 (speciaal roofvogels, reigers en roerdompen)
2. - Vogelasiel Dhr. J. van Dijk - Talmastraat 16 - Leerdam (geen tel.) Algemeen
3. - Vogelasiel Dhr. K.W. Otto - Julianaweg 323 - Utrecht 030-884485. Algemeen
4. - Vogelasiel Poot - Weteringseweg - Groenekan (geen tel.)
Speciaal roofvogels
5. - Veldpolitie mobilfoon 030-764444/wagen 5-3 of 5-4 of 5-5
Dhr. Van Dijk (privé 03425-1823) of Dhr. Van Ginkel
6. - Gem. Politie Culemborg - voor vogelzaken Dhr. Van Susteren.

Verder kunnen Gerard van Zuylen (03450-3922) of Harry v/d Warenburg (03450-5095) indien aanwezig, altijd benaderd worden.

Verslag van de maandelijks vergadering in het Kompas/L. v.d. Kooy.

Aanwezig: 14 personen

Voorzitter: Harry v.d. Warenburg.

De vergadering zou in het Kompas gehouden worden, maar omdat daar na vijf minuten het licht uitging zijn we, na een half uur in het donker te hebben gekletst (onder andere over de dia-avond), naar de woning van L. v.d. Kooy verhuisd.

1) Kamp: "Misschien" was er een mogelijkheid om een rondleiding op Texel te krijgen. Eveneens "misschien" was er een mogelijkheid om een dia-avond op Texel te organiseren. Mededelingen L. v.d. Kooy.

2) Uitgegane stukken: Door Harry van de Warenburg is een zogenaamd duivenverslag gemaakt, naar aanleiding van dat de gemeente iets aan de duivenoverlast op o.a. het stadhuis wil doen.

De Hak-Al; complimenten over het blad. Later nog de vraag om schrijffouten te vermijden.

3) Ingekomen stukken:

-Nieuwjaarswens van de Vogelbescherming, waarop een schitterende afbeelding van de Notenkraaker.

-Verslag Stichts Landschapsbeheer.

Beide mededelingen van Gerard van Zuylen.

-Jaarverslag van ACJN en verzoek om een jaarverslag te maken. Dit verzoek is afgewezen, omdat wij van mening zijn dat twaalf Hak-Al nummers 1 jaarverslag is.

Deze mededeling van Theo de Jong via Gerard van Zuylen.

-Mededelingen F. Waroux.

4) Rondvraag:

-Waarom mededeling van I.V.N.-reünie in Hak-Al?

Uit deze vraag kwam een gesprek voort waaruit bleek dat er negentig bomen geknot zouden worden en liefst zonder moterzaag. Daar het knotten een groot brok van de financiën in beslag neemt en de negentig bomen nooit met de hand allemaal gezaagd kunnen worden, zodat er misschien bij de Vogelwacht aangeklopt moet worden om de kosten te dragen waar de Vogelwacht eigenlijk weinig voor voelt. Geprobeerd zal worden dat er toch een moterzaag gebruikt zal worden.

-Vraag van F. Waroux hoe het zat met ziek gevonden Torenvalk door Henkjan Kievit. Inmiddels is er een bericht van het C.D.I. binnengekomen dat de Torenvalk aan tuberculose gestorven is. N.B. De Torenvalk is dus later doodgegaan.

-Vraag door Marcel van der Tol waar de atlas met bodemkaarten gebleven was i.v.m. inventarisatiewerkzaamheden.

-Mogelijkheid tot aansluiting bij het Gelders Landschap. Over het algemeen was niemand er echt tegen.

-Puzzelrit per fiets op Koninginnedag. De leiding hierover heeft L. v.d. Kooy.

-Kamp Voorjaar. Besloten werd dat als er iets gevonden werd, dat er dan in de eerste vergadering die volgt een richtprijs vastgesteld wordt (Zie vorige nummer). Toen werden er suggesties voor een kamp in het voorjaar gevraagd. Het volgende kwam uit de bus: 1) Omgeving Winterswijk.

2) Ooypolder.

Het kamp zal met Pinksteren gehouden moeten worden.

5) Verslag van de vergadering van het KNNV door Leo v.d. Kooy.

6) Wintervoeding.

De Vogelwacht zal weer een verslag doen verschijnen in de C.C.
. Ook

werd het plan gemaakt om op een avond vetbollen te maken.

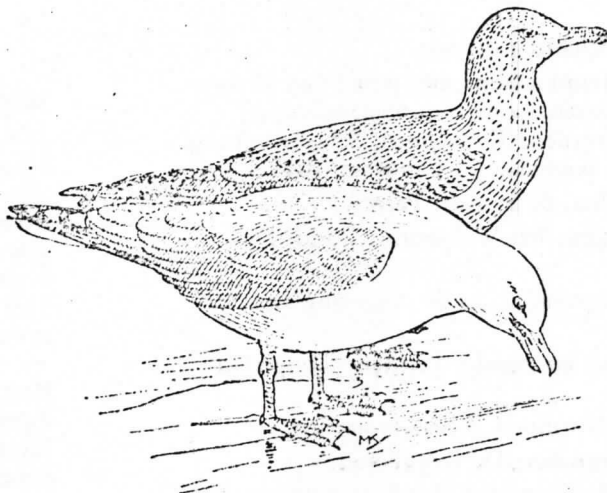
7) Paddentrek.

Er is ook aandacht geschonken aan het paddentrekprobleem.

Er zal contact opgenomen met de Natuur en Vogelwacht Vijfheerenlanden, die al aan de bescherming van de padden tijdens de trek doen.

Marcel van der Tol

18 december 1978

Zilvermeeuw

Stichting Het Geldersch Landschap

In vervolg op een verzoek in de vergadering van 6 november jl. berichten we U dat de N.V.W.C. per 1 januari 1979 als begunstiger is toegetreden tot de Stichting Het Geldersch Landschap.

Om U in kennis te stellen van hetgeen de Stichting zoal doet geven wij U hier bijgaand een overzicht van.

Het verdient aanbeveling persoonlijk als begunstiger tot de Stichting toe te treden. Dit kan door een jaarlijkse bijdrage van tenminste f 15,--. Betalingen kunnen geschieden door overmaking van dit bedrag (of meer) op postrekening 912.113 t.n.v. Stichting Het Geldersch Landschap te Arnhem met vermelding van "nieuw lid".

DE STICHTING HET GELDERSCH LANDSCHAP is een particuliere instelling, die zich beijvert de nog resterende natuurlijke en landschappelijke rijkdommen in de provincie Gelderland voor ondergang te behoeden.

Waarom?

Omdat er in deze eeuw al schrikbarend veel „natuur” in ons land verloren is gegaan. Voor de bouw van huizen en fabrieken, voor aanleg van wegen en sportvelden. Dit proces gaat onverminderd voort en de groene ruimte wordt steeds kleiner. Geen prettig vooruitzicht!

In 1929 zagen enkele mensen deze bui al hangen. Zij hebben de Stichting Het Geldersch Landschap opgericht. Want ook toen ging er al veel verloren. Landgoederen werden stadswijken. Bossen en lanen gingen voor de bijl.

Er was maar een oplossing: de handen ineen slaan en samen de bedreigde terreinen aankopen.

Thans bezit de Stichting al 6500 ha aan landgoederen en natuurterreinen, verspreid gelegen over de gehele provincie. Op de Veluwe rond 5000 ha, in de Achterhoek bijna 1000 ha en in het rivierengebied ruim 500 ha.

Het bezit van de Stichting omvat:

historische buitenplaatsen: met parken en vijvers, loof- en naaldbossen, bouw- en weilanden met boerderijen: Staverden, Warnsborn, Schouwenburg, Zwaluwenburg, Kieftskamp, Landfort, Brakel.

bossen: Bruggelen, de Sysselt, Petrea.

zandverstuivingen: het Wekeromse Zand, De Haere.

beekdalen: op Staverden, in de omgeving van Winterswijk.

heidevelden, met en zonder vennen: Tongerense Heide, Dellen.

uiterwaarden: Neerijnen, Veesserwaarden.

oude komkleigronden: De Regulieren.

en nog verschillende andere landschapstypen.

Hoe is dit alles mogelijk geweest?

De meeste terreinen werden aangekocht met belangrijke steun van de overheid. Andere terreinen werden door particulieren aan de Stichting geschonken of gelegateerd. Ook konden terreinen worden aangekocht met geld, afkomstig uit legaten en schenkingen.

Dit werk moet doorgaan en hierbij kan Uw steun niet worden gemist!

Ook het beheer van de terreinen en de gebouwen is zeer kostbaar. Het komt grotendeels ten laste van de Stichting.

Uw steun is ook hier onmisbaar!

Wat kunt u doen?

Door U op te geven als begunstiger helpt U de Stichting in haar strijd voor een leefbaar Nederland. Natuurbescherming is niet meer weg te denken uit onze samenleving. Het is nodig ten behoeve van het welzijn van ons allen en van ons nageslacht.

Wilt u meer weten over de Stichting en haar werk?

Een beschrijving van de terreinen is opgenomen in het Handboek en het Supplement. Van 14 landgoederen zijn wandelkaarten beschikbaar, die U de weg wijzen door bos en heide.

Als U begunstiger wordt, kunt U deze publicaties kopen met een aantrekkelijke korting. Het kantoor van de Stichting geeft U graag nadere informatie. Het adres luidt:

**Kasteel Zypendaal,
Zypendaalseweg 44, Arnhem
telefoon 085-420944
postrekening nr. 912113**

In het weekend van 12 t/m 14 januari werd er bij de fam. Middelkoop aan de Kerkweg te Schoonrewoerd een reünie gehouden van deelnemers aan het zomerkamp Drentse A-1. Er waren 29 deelnemers in de leeftijd van zo'n 16 tot in de 20 jaar. Zag het ernaar uit dat het weer zou tegenwerken, dit viel anders uit. Het was "stralend" winterweer. De deelnemers kwamen uit alle windrichtingen, van Groningen tot Terneuzen.

Zaterdag heeft de groep een rij van 95 knotwilgen aangepakt aan de Diefdijk. Het hout op deze bomen was zo'n 7 à 8 jaar oud. Er werd geknot met handzagen en een moterzaag. Alle bomen zijn geknot wat een opmerkelijke prestatie is, zeker omdat er een aantal beginners bij waren.

Zondags hebben we de "buitenlanders" een puzzeltochtje in de omgeving laten maken. s'Middags richting station hebben we nog het een en ander van Culemborg laten zien. Iedereen was vol lof over ons nog "prachtige" Rivierengebied en stad Culemborg.

Vanaf deze plaats willen de organisatoren van de reünie de N.V.W.C. bedanken voor de medewerking.

In de eerste plaats de fam. Rietvink. Zij zorgden dat er genoeg huurfietsen waren, zorgden dat er voldoende gereedschap voor het snoeien was. Zonder het gereedschap van de N.V.W.C. hadden we nooit alle bomen kunnen snoeien. Ook niet zonder de hulp van Koos Rypkema die ons hielp met de moterzaag. Hij verzorgde ook een een prima filmavond.

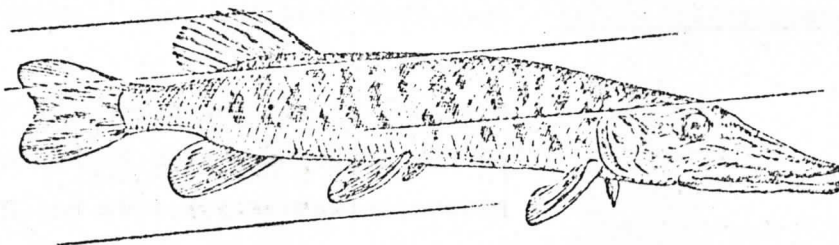
Ook Han Jansen willen we niet vergeten die voor de warme maaltijd zorgde en voor de middagsoep.

Financieel gezien heeft deze reünie geen verlies opgeleverd. De penningmeester van de N.V.W.C. zijn we dankbaar dat hij bereid was garant te staan voor ^{een} eventueel gering verlies.

Wij en de deelnemers zijn de N.V.W.C. en de fam. Middelkoop erkentelijk voor hun gastvrijheid en moeite. Wij van onze kant hopen dat de 95 geknotte bomen de N.V.W.C. tot tevredenheid zal stemmen.

De geringe hoeveelheid snoeihout wat nog op de snoeiplek ligt zal zaterdag 27 januari door een aantal vrijwilligers verzaagd en verbrand worden.

Namens de organisatoren, Harry v.d.Warenburg

Tijdens de laatste twee vergaderingen van de werkgroep, die van december en januari, is er over een aantal actiepunten vrij intensief vergaderd. Maar eerst even iets anders.

De milieuwerkgroep is net als de N.V.W.C. genoodzaakt haar maandelijkse bijeenkomsten te verplaatsen naar de maandag. Ook worden de vergaderingen niet meer in het Kompas gehouden, dit o.a. vanwege oppasproblemen van enkele leden. De N.V.W.C. wordt vanaf deze plaats bedankt voor haar gastvrijheid. De eerstvolgende vergadering is gepland op maandag 5 februari a.s. aanvang 8.30 uur bij Cor Heynes, Goilbedingerstraat 24.

Actiepunten: In de vorige Hak-al werd melding gemaakt van een gesprek met de raadsfractie van de P.v.d.A. (op uitnodiging van deze fractie).

Uit dit gesprek kwamen enige nieuwe gezichtspunten naar voren, te weten -

a) Binnenkort komt de langverwachte Knelpuntennota uit. Deze nota behandelt een aantal problemen (knelpunten) in Culemborg die snel aangepakt moeten worden (wat ook veel geld kost).

O.a. worden vermeld (voor de werkgroep belangrijke), Redichemse Waard, Tussengracht-Nieuwstad, Beschermd stadsgezicht. In het verleden hebben wij bezwaar gemaakt tegen het plan Tussengracht-Nieuwstad.

Deze nota wordt 17 jan. a.s. behandeld in een aparte raadsvergadering. Beloofd werd dat de werkgroep t.z.t. de beschikking zal krijgen over deze, voor Culemborg, belangrijke nota.

b) Deelname van de milieuwerkgroep aan de gemeentelijke vaste commissie voor Ruimtelijke Ordening en Milieu .

Op korte termijn kunnen wij een uitnodiging van de gemeente Cul. verwachten om iemand van onze werkgroep te benoemen als lid van deze belangrijke commissie.

In het verleden is hierover al gedacht, maar was er nog nooit iets van gekomen.

De werkgroep heeft de uitnodiging van de gemeente niet afgewacht en heeft zich intern al intensief beziggehouden over de consequenties van deelname aan deze commissie.

Enkele consequenties zijn: - meer werk voor de leden, alsmede verplichtingen

- wie gaat er zitting nemen (B. Wijnhoven en G. Koppenberg zijn kandidaat)
- medeverantwoordelijk voor een stukje gemeentebeleid.

grutto

- er moet een (vaste) achterban zijn om ons commissielid terzijde te staan, in elk geval is er de plaatsvervanger(ster).
- de zittingsperiode (normaal 4 jaar), de werkgroep ziet graag een proeftijd van één jaar, dit is waarschijnlijk in het belang van beide partijen.

De consequenties overziend kunnen we zeggen dat het niet makkelijk zal zijn, maar de werkgroep is zondermeer verheugd deze kans te krijgen en zal er dan ook gebruik van maken.

Een groot voordeel voor de werkgroep is bijvoorbeeld de betere en snellere informatie die ons via de commissie kan bereiken. Dit bespaart ons een hoop werk en we kunnen sneller inspelen op bepaalde problematiek.

De werkgroep zal ook minder werk hebben aan het schrijven van bezwaarschriften en boze, aardige en vragende brieven omdat we onze mening en vragen direct in de commissie kunnen geven en stellen.

Dit wil niet zeggen dat we geen gebruik zullen maken van bezwaarschriften als dit nodig zal zijn.

Conclusie: Deelname aan deze commissie is erg belangrijk, met onmiskenbare voordelen, zowel voor de werkgroep als voor de gemeente. Deelname brengt veel werk met zich mee, maar zal ook veel werk besparen.

Te zijner tijd komen we op deze materie terug.

Andere actiepunten

Leden/Financiën milieuwergroep.

Garnt Aikema heeft de taak van penningmeester van Ed Raue overgenomen. Ed wordt bedankt voor zijn werk inzake financiële aangelegenheden voor de werkgroep.

Nu de werkgroep door een vrijwel zekere deelname aan de Commissie Ruimtelijke Ordening en Milieu meer werk te doen zal krijgen, zoeken we nieuwe leden. De huidige leden zullen eventuele kandidaten polsen. Vanaf deze plaats verzoeken wij een ieder die belangstelling heeft contact te zoeken met een van ondergenoemde personen. Laat je niet afschrikken, kom eens langs.

Erfbeplanting: Betsy Wijnhoven en Joost van Beek hebben de erfbeplantings-tekening klaar, deze zal worden doorgestuurd naar Staatsbosbeheer. (zie ook vorige nummers).

Ruilverkaveling

De ruilverkaveling buldert als een stoomwals door het landelijk gebied en richt hier en daar nogal wat schade aan , o.a. aan beplanting. Inmiddels is ook de kersenboomgaard aan de Achterweg gesneuveld. Tegen de ruilverkaveling opzichzelf is niets meer te doen maar aan onnodige beschadigingen aan landschap en milieu misschien wel. De plaatselijke commissie zal middels een (nog enigzins vriendelijke) brief verzocht worden niet als een olifant in een porseleinkast te werk te gaan.

Sloop hofje Kloosterstraat

Er was een vraag of er geen actie voor behoud kon worden ondernomen. De meerderheid van de werkgroep zag vanwege de misérabele toestand en de hoge herstellingskosten hier geen heil meer in. Wel werd aangedrongen om t.z.t. te wijzen op de mogelijkheid om een nieuw hofje te bouwen. Een goed voorbeeld is het Noorderhof.

Paalwoningen in de Ridderstraat

Verontrust over plannen van de gemeente om paalwoningen te bouwen voor de Scheffelschool schreven wij een brief aan het college van b en w. Wat de precieze plannen zijn weten wij niet maar het laatste nieuws is dat de werkgroep uitgenodigd is voor een gesprek met b en w over deze kwestie.

Jaarverslag

Binnenkort is er een jaarverslag van de werkgroep te verwachten. Harry v.d.Warenburg en Joost van Beek gaan eraan werken.

Bij dit lange verhaal zullen we het deze keer laten. Dit keer weinig nieuws over het buitengebied.

Vragen, inlichtingen, klopt er iets niet in het buitengebied, wacht niet, neem onmiddellijk een vervoermiddel, pen en papier of telefoon ter hand en klop aan bij - Ton van Beek, Hinkertstraat 36, Cothen, tel. 03436-1687
Betsy Wijnhoven, Goilbedingerstraat 1, Cul. tel. 03450-5221

Voor inlichtingen nieuwe leden of belangstellenden - Cor Heynes, Goilbedingerstraat 24, Culemborg tel. 03450 - 3386.

Tot de volgende keer.....

Kruipwilg

Verslag excursie Hurwenen tweede kerstdag

Vol goede moed stapten 8 vogelaars op de fiets richting Hurwenen. Reeds in de Regulieren, bij de bekende Noord-Amerikaanse hangbuikzwijnen, zagen we drie buizerden. Een waar kijkgenot.

In Geldermalsen zag de groep tevergeefs uit naar een prachtig exemplaar: mejuffrouw H.B.

Nabij Meteren werd een kleine lunchmaaltijd veroverd, hierna stevig doorgefietst naar de Kil. Onderweg waren nog twee dodaars te zien. Op de Kil was het een enorme drukte. Tussen de vele futen op de eerste grote plas was een grote mantelmeeuw te zien. Er werd besloten rond de Kil naar de kleiputten te fietsen. Op deze plaats waren talrijke eendesoorten te zien, onder andere nonnetjes.

Hierna werd de excursie voortgezet in 't café aan de dijk (rustpunt), met uitzicht op de Waal. Hier werd de kleine lunch gehouden (koffie, erwtensoep, mars en drop).

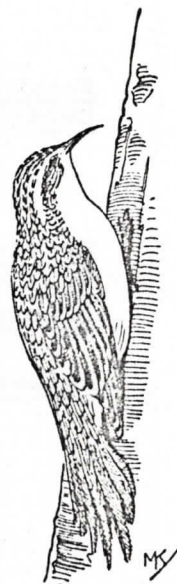
Weer op de fiets werd tijdens een regenbui maar besloten een voettocht rond de twee plassen te maken. Dit bleek een goede keus te zijn. We waren nog geen twee minuten van de fiets af of er scheerde rakelings een blauwe kiekendief (vr.) over ons heen, terwijl op de plas een groot aantal meerkoeten aanwezig waren.

Toen we weer op de fiets zaten en terugreden zagen we een roodborsttapuit druk heen en weer vliegend boven een sloot.

In een pijlsnel tempo reden we van de Kil naar Geldermalsen. Tijdens een verkeerde inhaalmanoeuvre, net voor de spoorwegovergang Geldermalsen-Zuid, sloeg onze excursielijder haast over de kop. Gelukkig kwam iedereen zonder kleerscheuren thuis, waarbij net langs de snelweg in de Regulieren nog een geelgors werd gezien.

Waarnemingenlijst

dodaars	2	meerkoet	500	boomkruiper	2
fuut		buizerd	8 à 10	koolmees	10
blauwe reiger	+ 10	bl. kiekendief	2 vr.	pimpelmees	7
knobbelzwaan	1	torenavalk	3	gr. lijster	2
wilde eend		kievit	2	kramsvogel	75-100
smient	+ 150	gr. mantelmeeuw	2	koperwiek	10
wintertaling	25	zilvermeeuw		roodborsttapuit	1
pijlstaart	3 à 4	kokmeeuw		geelgors	1
slobeend	10	gr. bonte specht	1	vink	5
nonnetje	7 (6 vr.+ 1 mn.)	veldleeuwerik	1	graspieper	3
waterhoen	20	spreeuw		ringmus	

Boomkruiper

Dave Schmitt

Waarnemingenlijst

De waarnemingen hebben betrekking op december en begin januari, terwijl ook een aantal laat binnengekomen gegevens uit andere maanden zijn opgenomen.

Wilde zwaan

:Door het koude weer werden hier en daar langs de Lek wilde zwanen waargenomen. Een maximum was 34 ex. op 1-1-1979, in de Beusichemse waard (M.v.d.Tol).

Kleine zwaan

:Net als de vorige soort werd ook deze verspreid langs de Lek gezien. Ook waren er gemengde groepen van Knobbelwilde- en Kleine zwanen. Dit was o.a. het geval op 7-1-1979, toen er bij de Beusichemse pont zo'n gemengde groep fourageerde. Deze bestond uit ongeveer 50 ex. waarvan 10 Knobbels, en zeker 20 Wilde zwanen. De rest was of wilde, of Kleine zwaan (K.Veling).

Ganzen ("grauwe")

:Op zaterdag 30-12-1979 werden bijzonder veel ganzen waargenomen langs de Diefdijk. Om de 5 minuten trokken weer honderden ex. over. Verder werden gedurende de hele vorst-periode overtrekkende ganzen gezien, terwijl riet en kolganzen hier en daar in de uiterwaarden fourageerden (zie verslag elders in de Hak-al).

Brandgans

:6 - 1-1979, 11 ex. overvliegend R oost, Re-dichemse waard (Leo, Barry, Harry, Kars).
:9 - 1-1979, 1 ex. Wijkerbroekse uiterwaard, tevens op 8-1-1979 gezien (M.v.d.T., B.Lucas, K.V.)
:idem (9-1), 1 ex. Rivierkruising (K.Veling)

Canadese Gans

:8 en 9-1-1979, resp. 6 en 11 ex. in de Wijkerbroekse uiterwaard. Het is zeer goed mogelijk dat ook op 8-1 er al 11 ex. hebben gezeten, maar dat deze over't hoeft gezien zijn (M.v.d.T., K.V.).
:Tot onze grote verbazing zat op 9-1-1979 in de Wijkerbroekse uiterwaard een Nijlgans.

Nijlgans

Het heeft hier hoogstwaarschijnlijk betrekking op een ontsnapt ex.. De eerder genoemde canadese ganzen zijn waarschijnlijk wel wild, omdat ze meestal niet in zulke aantallen worden gehouden, en zeker niet met zovelen tegelijk ontsnappen.

Nonnetje en Grote zaagbek

:Beide soorten waren met de vorst-periode regelmatig waar te nemen op de Lek. Het aantal Grote zaagbekken was wel duidelijk hoger dan het aantal Nonnetjes. Ook buiten de vorsttijd kun je ze op de Lek nog regelmatig tegen komen.

Zwarte wouw

Bruine kiekendief

Blauwe kiekendief

:30-11-1978, 1 ex. Beusichemse W. (Nico Kielstra).
:31-12-1978, 1 ex. langs S 101 (Marcel v.d. Tol).
:3-12-1978, 1 vr. ex. de 'Woerd' (J.M.v.d.Berg).
:10-12-1978, 1 mn. ex. Diefdijk (Kars Veling).

Buizerd

:Vrij veel waargenomen tot 10 ex. per dag (Marienwaard, Regulieren, Lage veld). Enkele opmerkelijke:
30-9-1978, 1 mollenvangend ex. Aquoise Meer (M.O.Streef)
18-12-1978, 1 ex. oud terrein verwoerd (Dave Schmitt).
31-12-1978, 1 ex. Veulencampen.

Witgatje
Bosruiter
IJsvogel

: 5-12-1978, 1 ex. Beusichemse Broeksteeg (M.v.d.Tol).
:22- 4-1978, 1 ex. Wijkerbroekse uiterwaard (Jilles V.d.W.)
:Begin december zat er een ex. langs de Zeedijk (G.Kroon,
fam. Sangster en anderen).

TJIFTJAF!!!
Vuurgoudhaantje
Boomleeuwerik
Goudvink
Keep

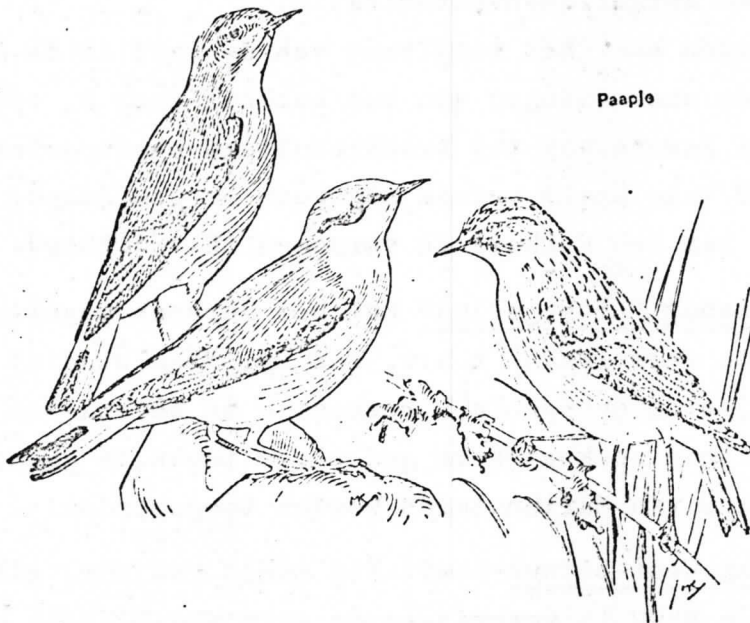
: 2-12-1978, 1 ex. Plantage (Berry Lucas, Kars Veling).
: 9-12-1978, 1 ex. Rietveldse weg (Berry L.).
:17-12-1978, 1 ex. Hennisdijk (Gertjan Kroon).
:21-12-1978, 1 ex. Tennisbaan Doelen (Berry, Kars).
:31-12-1978, 1 ex. Den Heuvel Beusichem (Marcel v.d. T.).
:10-12-1978, 1 ex. tuin Händellaan (Berry Lucas).
: 2-12-1978, 1 ex. Plantage (idem ....)
: 1- 1-1978, 1 ex. Bosscherwaarden (Marcel v.d.Tol).
:17-12-1978, 2 ex. Eendekooi de 'Woerd' (J.M.v.d.Berg).
: 1- 1-1979, 10 ex. tussen Margrietsluis en de
rivierkruising (Marcel van der Tol).
:Begin Januari 3 ex. in de tuinen van fam. v.d. Kooy
en fam. Borgstein, omgeving Emmalaan- Vliegerweg.
In beide tuinen kwamen ze op de voederplekken af
(fam.v.d.Kooy e.a., Marcel Borgstein).
:22-12-1978, 25 ex. de Heuvel B'chem (M.v.d.Tol e.a.).
:26-12-1978, 1 ex. Rijksstraatweg (excursie Hurwenen).
:31-12-1978, 1 ex. bij de rivierkruising (M.v.d.Tol e.a.).
: 7- 1-1979, 1 ex. Redichemse waard (K.Veling).

Geelgors
Sneeuwgor

Het was weer (nou ja, weer ?) een gigantische lijst, maar helaas toch samengebracht door bijna hetzelfde KLIKJE !!
Deze keer zijn zelfs waarnemingen weggelaten (tot volgende maand) om de eentonigheid in namen toch een beetje tegen te gaan.
Ik hoop dat in de volgende Hak-al waarnemingen staan van alle (180) leden.
Het adres is nog steeds hetzelfde: Kars Veling
vivaldistraat 9 tel. 03450-3043.
4102 cm Culemborg.

Tapult

Paapje

PAASKAMP?

Ter Compensatie van het helaas afgelaste Winterkamp op Texel doen we alle moeite om met de Paasvakantie (van donderdag 12 t/m maandag 16 april) alsnog een kamp te organiseren.

Zo snel we hieromtrent nadere gegevens hebben wordt U daarover geïnformeerd.

Leo v/d Kooy

Verslag van de vergadering van maandag 15-01-1979 in Het Kompas.

Aantal aanwezigen: 15 personen.

Onder leiding van Gerard van Zuylen werden de volgende punten behandeld:

1. Ingekomen stukken

ARGUS - november 1978/3: waarin o.m. een terugblik op 1978 door Hugh Gallagher, verder een uitgebreid verslag van Rita Stockman over haar bezoek aan de "GAME FAIR", zijnde een jaarbeurs voor jagers, vissers en buitenlui waar deze zich op de hoogte kunnen stellen van de laatste snufjes op jachtgebied.

Ook een artikel van de 'Landelijke Werkgroep Kritisch Bosbeheer' waarin gesteld wordt dat onder natuurlijke omstandigheden dood hout een zeer belangrijk onderdeel uitmaakt van en in een bos en als zodanig een wijkplaats vormt voor allerlei planten en dieren.

Het Handboek van de Stichting 'Het Geldersch Landschap'

Hierin opgenomen een beschrijving van alle terreinen welke in bezit en beheer zijn van de Stichting per 1969. Een supplement hierop is in bewerking en wordt na gereedkomen aan ons toegezonden.

Knipselkrant van de 'Stichting Mondiaal Alternatief'

waarvan wij elders in deze HAK-AL het artikel van Dhr. D.A.C. v/d Hoorn uit De Telegraaf van 23-12-1978 weergeven.

Brief van S.B.B. over kerkuileninventarisatie.

Geinformeerd zal worden naar het resultaat van de kast in de Kerktoren van Schoonrewoerden of de waarnemingen van een kerkuil door M. v/d Tol en K. Tiemstra bij de kerktoren van Ravenswaay tot broedresultaat heeft geleid.

De kast bij Cees v/d Vate heeft helaas nog geen bezoek gehad, hoewel een enkele maal de roep van een kerkuil is vernomen (H.v/d Berg).

Brief van Recreatieschap "Lingegebied" met het verzoek mogelijk aanwezige nuttige informatie te verstrekken t.b.v. een zg. "Deelstudie" voor het gehele Lingegebied. Enerzijds om de openluchtrecreatie te bevorderen maar nog meer om negatieve ontwikkelingen in kwetsbare gedeeltes tegen te gaan. Door de NVWC zullen inventarisaties van Mariënwaerdt worden toegezonden.

2. Het Zuiveringschap West-Betuwe heeft bij monde van Dhr. Albers gevraagd om medewerking van de NVWC te verkrijgen om eind maart/begin april eventueel eind september/begin oktober mee te werken aan een 'schoningsactie' in ons gebied. Hierbij zullen m.n. Lek- en Lingeoevers, sloten, wegbermen en bossen onder handen worden genomen. Aan deze actie zal ook in de pers ruime aandacht worden geschonken.

Van Dhr. Woudstra uit Beusichem is het verzoek gekomen om op de derde zaterdag van juni a.s. met een stand aanwezig te zijn op de Jaarmarkt te Beusichem.

3. Wintervoeding

Op deze vergadering is hieraan zeer ruime aandacht besteed. Daarom vindt U elders in deze HAK-AL een ruim verslag van de diverse ontwikkelingen hieromtrent.

4. Weidevogelsymposium

In het Najaar zullen enkele leden het dan te houden 'Symposium' gaan bezoeken. In een volgende vergadering zullen we hier nader op terug komen.

5. Paddentrek

Van het R.I.N. hebben we een hoeveelheid informatie en documentatie ontvangen over paddentrek. Omdat op diverse plaatsen in Culemborg en m.n. bij het Klein Buitenom ten tijde van deze trek een massale slachting plaatsvindt zullen Theo de Jong en Harry v/d Warenburg deze gegevens uitwerken en bij het Gemeentebestuur informeren in hoeverre op medewerking van die kant kan worden gerekend, Hierna zal worden bezien welke stappen we kunnen ondernemen.

6. Van de Braderie Culemborg nog geen concrete gegevens ontvangen. Zullen zo spoedig mogelijk inhaken indien iets bekend is.

7. N.a.v. een bezoek aan het Ooievaarsdorp op zaterdag 12-01 jl. van Gerard en Frans om aldaar een torenvalk af te leveren met een gebroken poot is de afspraak gemaakt met de beheerder, Dhr. Smits, om op 9 juni a.s. voor de NVWC een rondleiding aldaar te verzorgen. Nadere gegevens hieromtrent volgen t.z.t.

8. Op vrijdag 9 maart wordt er in Het Kompas een lezing verzorgd door een medewerker van Kritisch Faunabeheer en inmiddels is afgesproken dat op donderdag 29 maart a.s. in De Open Hof de jaarlijkse, traditionele afsluit-avond van het Knotwilgenseizoen zal plaatsvinden. Beide data kunt U nu reeds noteren.

WINTERKAMP TEXEL

Door de barre weersomstandigheden is helaas het geplande winterkamp op Texel niet doorgedaan. Tot het allerlaatste moment hebben we gewacht of het weer misschien toch nog zou veranderen. Helaas, één dag voordat we zouden vertrekken hebben we besloten om maar niet te gaan. Onverantwoordelijk.

Een gedeelte van de reeds aangeschafte etenswaren hebben we aan de verschillende leveranciers kunnen teruggeven. Ook de N.S. zou onder aftrek van een bedrag voor adm.kosten de reeds gekochte trein- en fietsbiljetten (ruim f 800,--) terugbetalen. Er resteert evenwel een bedrag wat niet verhaald kon worden. Dit komt er op neer dat wanneer van elke deelnemer f 1,75 wordt ingehouden we deze kosten ongeveer gedekt hebben. We nemen aan dat hiertegen geen bezwaren zullen zijn en één dezer dagen zullen de betaalde bedragen, onder aftrek, worden teruggestort.

blijven prooi voor Zuid Europese jagers

T. 23/11/78 P. 13

door

D. A. C. van den Hoorn

BRUSSEL, zaterdag

Smulpapen in Frankrijk en Italië zullen wel met een gevoel van opluchting kennis nemen van de Richtlijn inzake de instandhouding van de vogels waartoe na onderhandelingen die drie jaar in beslag hebben genomen de landen van de EEG hebben besloten. Het aantal bejaagbare vogelsoorten binnen de EEG is weliswaar van 120 tot 71 teruggebracht, maar tijdens de slotbesprekingen in Brussel hebben Italië en Frankrijk deze week belangrijke concessies van de andere EEG-partners kunnen afdwingen.

Veldleeuweriken mogen be-

jaagd blijven, zowel in Frankrijk als in Italië, met dien verstande dat ze niet meer met netten mogen worden gevangen, maar moeten worden geschoten, terwijl hun vlees niet meer mag worden verhandeld, maar thuis „in de pot” moet worden verwerkt. Van leeuwerikevlees wordt paté gemaakt, „paté d'alouettes”.

Bescherming

Een andere concessie die Italië en Frankrijk binnenhaalden, was dat in deze landen vijf lijstersoorten mogen worden bejaagd: de grote lijster, de kramsvogel, de zanglijster, de koperwiek en de merel. Voor het overige zijn alle kleine zangvogels beschermd verklaard, en ook grotere zangvogels zoals de Wielewaal die in Italië een van de meest geschoten vogelsoorten is.

De EEG-ministers die in Brussel

tot een akkoord over deze Richtlijn zijn gekomen, hebben zich tevens verplicht, dat alle jachtmiddelen die een massaal effect hebben of niet selectief werken, verboden zullen worden. Dat zijn o.m. alle vangnetten, lijmstokken, strikken, vallen, optische en akoestische vangmiddelen en automatische wapens.

De EEG-landen hebben zich verplicht hun nationale wetgeving binnen twee jaar aan te passen aan de nu aangenomen Richtlijn.

Wettelijke basis

De Nederlandse delegatie in Brussel die onder leiding stond van minister Ginjaar van Milieu en Volksgezondheid, was ondanks de concessies die van Frankrijk en Italië waren gedaan niet ontevreden. Er is nu tenminste een wettelijke basis gelegd voor het behoud van de vogelwereld binnen Europa.

Dat men heeft toegegeven aan Franse en Italiaanse verlangens betreffende de jacht op leeuweriken en lijsters, is gelegen in het feit dat men veel waarde hecht aan het inwerkingtreden van de Richtlijn vóórdat landen als Griekenland, Portugal en Spanje, die een nogal negatieve reputatie hebben op het gebied van de vogelvangst, toetreden tot de EEG.

Het is, zo redeneerde men in Nederlandse kring, natuurlijk nog een lange weg voordat zangvogels in Italië werkelijk beschermd zullen worden, maar toch is nu definitief de eerste stap op deze weg gezet.

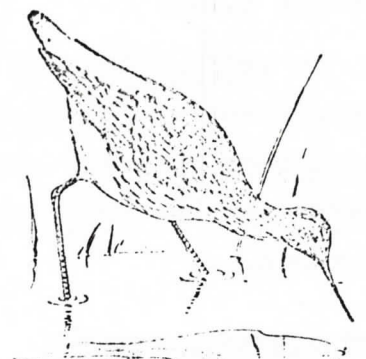
Ondanks het feit dat aan tal van Italiaanse verlangens is voldaan bij de besprekingen te Brussel, heeft Italië toch ook zeer belangrijke concessies moeten doen, zeker wat betreft het verbod van massale vangmiddelen als netten en lijmstokken.

De Denen, die vasthouden aan

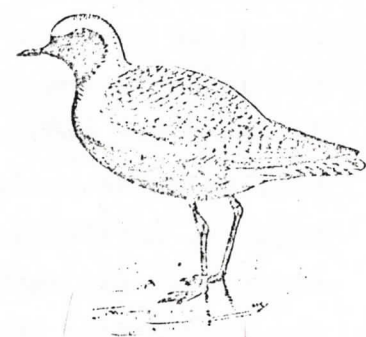
hun jacht op steltlopers en andere wadvogels, zullen wel de jacht op zeevogels als alken en duikers gaan verbieden.

Onze zuiderburen zullen na het inwerkingtreden van de Europese richtlijn de jacht op goudplevieren, Kieviten, zomertalingen en watersnippen beëindigen. De Belgische natuurbeschermers zijn er ook mee ingenomen, dat België nu de handel in levende jachtvogels gaat verbieden.

Beëindiging van de jacht op goudplevieren in België kan binnen de Benelux-overeenkomst betreffende de jacht ook voor Nederland consequenties hebben, in die zin dat ook bij ons de jacht op goudplevier wordt gesloten. Momenteel wordt op het ministerie van CRM de laatste hand gelegd aan een tussentijdse wijziging van de Vogelwet, waarbij de handel in Kievitseieren wordt verboden. Men hoopt dat dit verbod volgend jaar al van kracht zal worden.

Groenpootruiter

Zilverplevier

VOGELS HEBBEN RUIJTE NODIG

vogels hebben rust nodig
vogels hebben voedsel nodig
vogels hebben water nodig

Pleisterende ganzen bij Culemborg (januari 1979)

Tijdens de vorstperiode, die tussen eind december en begin januari voortduurde, hebben er ganzen gepleisterd in de Wijkbroekse Waard (zie HAK-AL nr. 7-8, 4^e jaargang) De Wijkbroekse waard is een kleine uiterwaard ten oosten van de pont van Beusichem. De in het najaar '77 platgeschoven uiterwaard, waardoor een slikveld ontstond, is in het voorjaar van '78 verder geëgaliseerd en daarna is er gras gezaaid. Het enige wat er nog aan de slikkerige tijd herinnert is een klein plasje met daaromheen een klein slikveldje. De uiterwaard, die in het voorjaar geheel leeggepompt is (m.u.v. het plasje), is op het ogenblik weer voor de helft gevuld met water.

Op 4 januari werden voor het eerst ganzen gezien. Het waren ongeveer honderd ganzen (grotendeels Rietgans met daartussen een enkele Kolgans). Op tot nu toe 9 januari werden voor het laatst ganzen waargenomen. Deze ganzen begonnen, waarschijnlijk vanwege de dooi, weg te trekken.

De volgende ganzesoorten zijn waargenomen nl.:

- a- Rietgans
- b- Kolgans
- c- Canadese gans
- d- Brandgans
- e- Nijlgans

a) RIETGANS

Doorlopend werden er ongeveer tweehonderd Rietganzen gezien, behalve dan op 4 januari toen er ongeveer honderd ganzen zaten. Op 7-1 en 9-1 werden er twee exemplaren met halsringen gezien. De halsringen hadden de volgende kleuren:-geel

-wit met een
blauw vaantje.

De Rietgans met de gele ring is afkomstig uit de Gülpersee, Kreis Rathenow, D.D.R.. De gans is geringd in de herfst van 1977. Van de gans met de witte ring met een blauw vaantje zijn geen gegevens bekend. We denken dat deze gans ook uit de D.D.R. afkomstig is, omdat in het Vogeljaar dergelijke ringen ook genoemd zijn, alleen niet deze. De beide ganzen vlogen richting het oosten, toen ze op 9-1 weggingen.

b) KOLGANS

De Kolgans is in veel minder grote aantallen gezien, meestal ongeveer 10 à 20 ex. Alleen op 8 januari zaten er 90 ex.

c) CANADESE GANS

Op 8 januari werden voor het eerst Canadese ganzen gezien. Er zaten toen 8 ex. in de uiterwaard. Eén van die acht had duidelijk een ring om. Daar het licht niet al te toereikend was, konden de kleuren niet herkend worden. Wel werd gezien dat de ring een licht-donker-licht-kombinatie had. De volgende dag zaten de Canadese ganzen er nog steeds alleen nu waren er drie bijgekomen. Aanvankelijk zagen we één gans, die aan het linkerloopbeen een ring had. Later zagen we nog een tweede gans die aan het rechterloopbeen een geel-rood-gele ring had. De ring van de eerste gans was geel. Het is natuurlijk heel goed mogelijk dat het tamme exemplaren waren, maar waarom hadden ze dan kleurenringen om en waarom zaten die ringen aan verschillende loopbenen? Het is m.i. zeker niet uitgesloten, dat deze Canadese ganzen wild zijn. Vermoedelijk hebben we hier te doen met Canadese ganzen, die in Zweden zijn uitgezet en dus niet met ganzen die van N-Amerika afgekomen zijn.

d) BRANDGANS

Op 8 en 9 januari was er één Brandgans in de uiterwaard aanwezig.

e) NIJLGANS

Op 9 januari fourageerde 1 ex. in de uiterwaard. Over eventuele wild- of tamheid valt op het ogenblik niets te zeggen.

Zover bekend zijn er nog nooit pleisterende ganzen in ons gebied waargenomen. Door de strenge vorst en het voedselaanbod bij onze rivier zijn ze er toe gekomen om in ons gebied te pleisteren. Zo is mijn visie. Misschien spelen er ook andere factoren mee dat ze in ons gebied gefourageerd en geslapen hebben.

De ganzen zaten natuurlijk niet alleen in deze uiterwaard, ook zijn veel exemplaren langs de Lek waargenomen, maar de grootste concentratie was wel in dit gebied. De laatste dag dat de ganzen gezien werden, zaten er ook Rietganzen in het

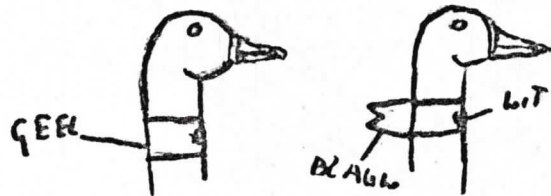
Wijkerbroek (binnendijks dus).

Wat de ringen betreft, daar komt tzt. wel een bericht over in de HAK-AL.

De gegevens zijn verzameld door Kars Veling, Berry Lucas, Harry v.d. Warenburg en Marcel van der Tol. Ook zijn enige gegevens uit het Vogeljaar gebruikt.

Marcel van der Tol

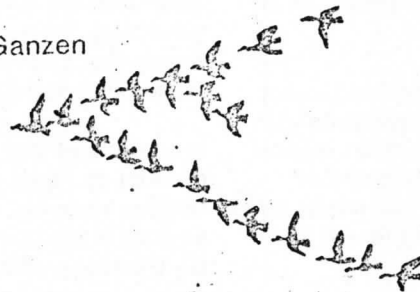
RIETGANZEN MET HALSRINGEN

ROOUE CANADEN GANZEN MET DRIEKLEURENRING

Ganzen

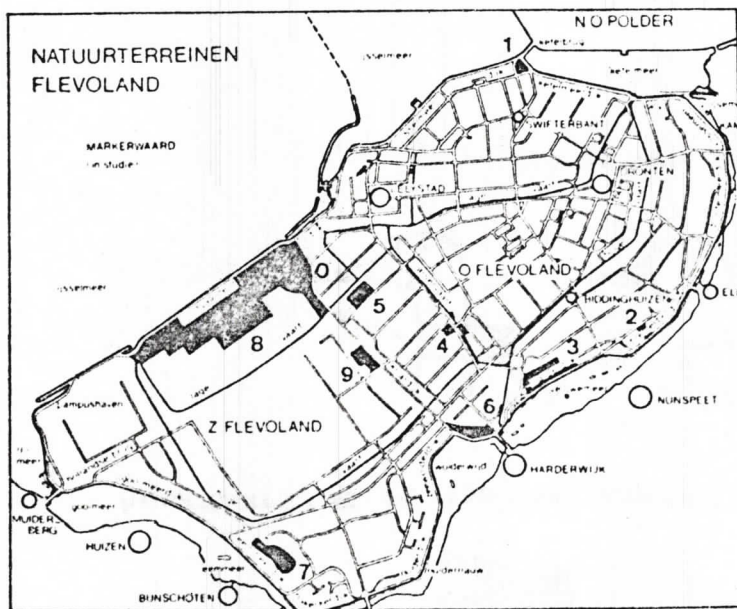

Indien er voldoende belangstelling bestaat gaan we op ZONDAG 18 FEBRUARI a.s. met een bus op excursie naar de Flevopolder.

In deze tijd een gebied bij uitstek voor de vogelaar waar tal van watervogels, ganzen, buizerden, kiekendieven en mogelijk smellekens kunnen worden waargenomen.

Om U een indruk te geven van het gebied treft U hierbij een plattegrond aan van de Flevopolder waarop alle natuurterreinen staan aangegeven.

natuurterreinen in flevoland

Niet alleen met mensen, maar ook met planten en dieren wordt terdege rekening gehouden bij de inrichting van Flevoland. Daarom, verspreid over de polders, zijn verscheidene natuurterreinen aangelegd.

Een van deze terreinen is het weidevogelreservaat **De Kievitslanden (3)**. Als belangrijkste broedvogels komen hier voor de grutto, de kievit, de kemphaan en de watersnip. Het terrein is niet toegankelijk, maar vanaf de Harderdijk en de Strandgaperweg kunt u de vogels gadeslaan.

Bij **Kamperhoek (1)** waar een lange brug de Noordoostpolder met Flevoland verbindt, is een aantrekkelijk terrein gemaakt voor trekvogels. Deze pleisterplaats is 40 ha groot en bestaat uit een plas met diepe en ondiepe gedeelten waaromheen moeras, rietlanden en bos liggen. In de plas ligt een eiland met een steil aflopende wand die geschikt is voor vogels die in holen broeden, zoals de oeverzwaluw.

Vogelsoorten die hier tot broeden kwamen zijn onder andere: de oeverzwaluw, de dodaars, de bergeend, de roerdomp en de bruine kiekendief. Door de aantrekkelijke leefomgeving zijn ook

andere dieren naar het reservaat getrokken zoals reeën, hermelijnen en wezels. Ook de visotter is er enkele malen waargenomen. Het natuurreservaat Kamperhoek is te bezichtigen na afspraak met de beheerder, de heer W. P. Kouwenhoven, Granietstraat 13, Swifterbant, tel. 03212 - 1647.

Een ander belangrijk natuurterrein is de **Burchtkamp (5)**. Hier heeft zich de, in Nederland schaars voorkomende, kiekendief gevestigd. Verder broeden hier blauwborstjes en baardmannetjes. Om verstoring van de natuur te voorkomen is het terrein niet opengesteld voor bezoekers.

In Nederland loopt het aantal heggen snel terug. Dat komt doordat de heggen hun functie als vee- en wildwering hebben verloren. Om hun biologische en landschappelijke waarde is tussen Harderwijk en Lelystad een gebiedje **De Wildwallen (4)** aangelegd. Daar zijn heggen van meidoorn, sleedoorn, hondsroos, wegdoorn, rode kornoelje en vlier aangeplant. Hier komen vooral zangvogels voor.

Nog in uitvoering is het **Harderbroek (6)**, een moeras- en plassen gebied tegenover Harderwijk. Diverse soorten water-

en moerasvogels verblijven en broeden hier. Er zijn enkele wandelpaden.

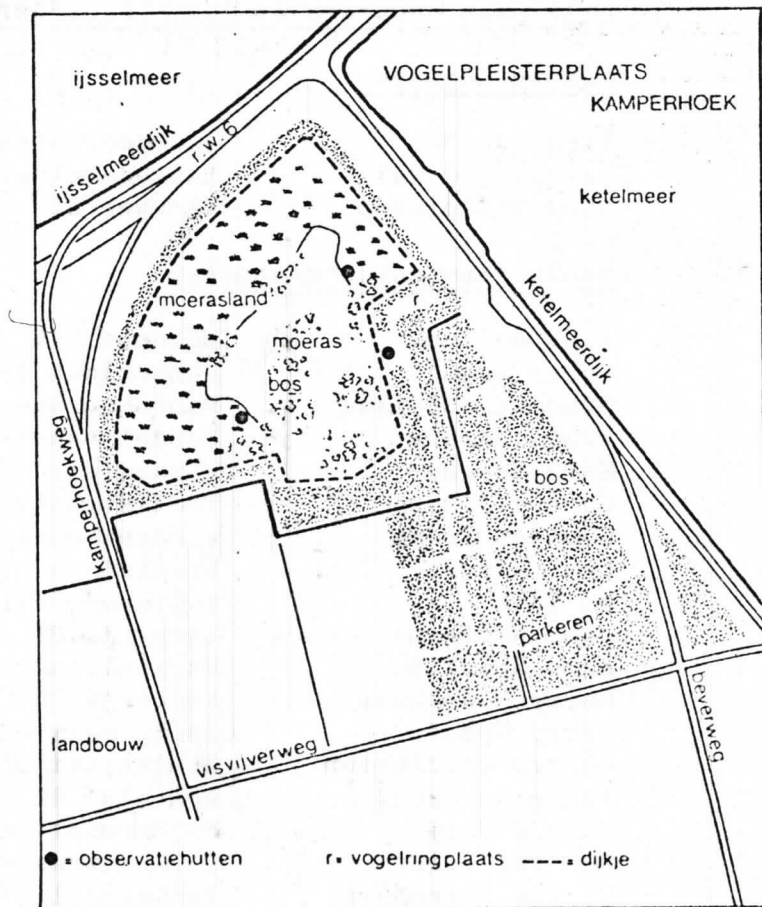
Wat verderop ligt **Ellerslenk (2)**, een oecologisch reservaat. Het dient onder andere voor de studie van bepaalde leefgemeenschappen. Dit reservaat is niet toegankelijk.

Voor het behoud van de Europese ganzen is het noodzakelijk dat Nederland blijft beschikken over overwinteringsplaatsen voor ganzen.

Daarom is in Zuidelijk Flevoland een terrein van 1.000 ha aangelegd: **De Ganzengouw (7)**. Zo'n 300 ha is bedoeld als slaapgebied voor ganzen, de rest als fourageergebied. Vanaf de dijk langs het Eemmeer heeft u een prachtig uitzicht op dit terrein.

Langs de Oostvaardersdijk ligt het uitgestrekte moeras- en plassengebied **De Oostvaardersplassen (8)**. Door de combinatie van een grote oppervlakte ondiep en voedselrijk water en een uitgestrekt moeras is dit gebied zeer in trek bij ondermeer zwemeenden, steltlopers, ganzen en lepelaars. Het gebied is door de onbetrouwbaarheid van de bodem niet toegankelijk. Om toch iets van de verscheidenheid aan vogels te kunnen zien bij de de Knardijk een observatiehut geplaatst (0), die u via een aangelegd dijkje kunt bereiken.

In Zuidelijk Flevoland zijn op verscheidene plaatsen spontaan wilgenbossen tot ontwikkeling gekomen, die echter geen van alle toegankelijk zijn.

De excursie gaat door wanneer zich tenminste 30 deelnemers hebben opgegeven.

Prijs voor deelname f 12,50 per persoon

Vertrek vanaf Het Jach 08.15 uur - Terug om $\pm$ 17.15 uur

Opgeven t/m woensdag 7 februari a.s. bij: Frans Waroux - Mendelssohnlaan 7
Culemborg - telef. 03450 - 5393.

Wij rekenen erop dat deze excursie even succesvol zal verlopen als voorgaande bus-excursies naar de Flevopolder.

STICHTING "HET VOGELJAAR"

Op de volgende pagina staan de abonnees vermeld welke via de NVWC een abonnement op "HET VOGELJAAR" hebben. Helaas hierbij een aantal afvoeringen maar gelukkig ook een drietal nieuwe abonnees.

Zij die belangstelling voor vogels en vogelstudie hebben adviseren wij een abonnement op dit tweemaandelijks verschijnend tijdschrift te nemen. U vindt er een schat aan gegevens en informatie in en U blijft op de hoogte van al het wel en wee op vogelgebied in Nederland en daarbuiten.

Nieuwe abonnees uitsluitend door overschrijving van het abonnementsgeld ad f 13,50 op girorekening 3433351 tnv F. Waroux, rek. Natuur - Culemborg met vermelding Vogeljaar.

Lijst van abonnees op "Het Vogeljaar" per januari 1979

Nieuwe abonnees:

Timmy de Bot	Vuurdoornstraat 2	Geldermalsen
Marcel v/d Tol	Belvederelaan 2	Reusichem
Nico Middelkoop	Kerkweg 29	Schoonrewoerd

Reeds genoteerde abonnees:

T.H. de Jong	Molenwal 45	Culemborg
Berry Lucas	Händellaan 18	Culemborg
Bindert Halbesma	Bartokstraat 8	Id
Frans Waroux	Mendelssohnlaan 7	Id
Kars Veling	Vivaldistraat 9	Id
Hans v/d Berg	Troelstrastraat 5	Id
Gertjan Kroon	v.Karnebeeklaan 1	Id
Fam. Kievit	Verdistraat 13	Id
H. Valk	v.Limburg Stirumstraat 42	Id
Hans Rietvink	Ereprijs 39	Id
Dave Schmitt	Ganzebloem 23	Id
Harry Noordhuis	Ereprijs 27	Id
Harry Uphof	Zandstraat 32	Id
Gerard van Zuylen	Zandstraat 32A	Id
Johan de Kruyf	Molenwal 42	Id (nieuw adres)
C. v/d Vate	W. Pymontdreef 12	Id
Rob van Vliet	B. Keestrasingel 3	Id
H. v/d Warenburg	Triosingel 27	Id
J. v/d Warenburg	Triosingel 27	Id
Ras Middelkoop	Kortgerecht 24	Schoonrewoerd (nw.adres)
Kees Tiemstra	B.v.Geusauweg 40	Geldermalsen
Koos Rypkema	Diefdijk 7	Schoonrewoerd
Ton van Beek	Hinkerstraat 36	Cothen
Ardie Noorman	Langestreek 28	Schiermonnikoog (nw.adres)
Teus van Krieken	Noorderveld 42	Leerdam (nw. adres)
H.W. Post	Vurenlaan 99	Tiel
Chris Kalden	Adenauerstede 44-51	Goes
G. Geurtsen	Nieuwe Uitleg 37	Dalfsen

Afgevoerd per januari 1979 als abonnee van de lijst N.V.W.C.

Hans van Vierssen	Bachlaan 19	Culemborg
Mw. J.G. Verkoren	Ravelijnstraat 24	Id
Mw. G. Vermeulen	v.Hoogendorpstr. 4	Id
Bert Huigen	Ereprijs 29	Id
Jan-Willem Koedam	Oostersingel 38	Id
M.S. Holtrop	Ereprijs 24	Id
Arno Bos	Duinweg 81	Noordwijk
Joop Jassies	Tjalk 15	Leeuwarden
Evert van Leeuwen	Londiniumdreef 85	Wijk bij Duurstede
W.D. Borgstein	Sportveldstraat 23	Reusichem

GANZEN GEZIEN? MELD ZE!!!!

De laatste tijd worden er in het werkgebied van NVWC nogal wat ganzen waargenomen. (o.a. Riet-, Kol-, Brand-, en niet te vergeten Canadese ganzen.)

Gezien de hoeveelheid waarnemingen leek het mij nuttig om deze waarnemingen te bundelen en om op die manier een beeld te krijgen van het aantal ganzen, welke soorten, waar zitten ze, wat is de trekrichting enz. enz.

Aangezien deze winter waarschijnlijk een uitzondering is wat betreft de hoeveelheid ganzen zou het leuk zijn om de gegevens van dit jaar (winter '78-'79) te vergelijken met die van de vorige jaren.

Dus, heb je ganzen waarnemingen, stuur ze dan a.u.b. naar

Theo de Jong
Molenwal 45
Culemborg.

Rouwkwikstaart (*Montacilla alba yarrellii*) in Culemborg.

Op 23-12-1978 werd er op het ijs van de gracht achter de molenwal een zo op het oog witte kwikstaart waargenomen. Toen het beest door de kijkers (8 keer 56 en 7 keer 50) werd bekeken vielen de lichte randen aan de kleine slagpennen op. Toen het beest van het ijs op de oever hipte/vloog werd er duidelijk een zwarte stuit gezien. Volgens de boeken is een zwarte stuit het enige betrouwbare onderscheid tussen de ondersoorten die hier in Nederland voorkomen. De Witte Kwikstaart heeft een grijze stuit.

Volgens de Avifauna is er in 1956 vermoedelijk bij de Roodvoet door de Roukwik gebroed (een waarneming van enkele exx met juv. op 22 augustus 1956)

Verder zijn de volgende waarnemingen bekend:

- 4 augustus 1962 waarneming bij de Roodvoet.
- 23 augustus 1962 1 ex Princes Irenesluis.

De avifauna Midden-Nederland vermeld voor ons gebied:

- 25 augustus 1 ex Wijk bij Duurstede
- 18 juli 1970 1 ex Culemborg.

Theo de Jong.

EXCURSIE - PROGRAMMA

Zaterdag 27 en zondag 28 januari - 8.30 uur

Tellingen in het kader van het S.O.VO.N-project voor 'Trek- en wintervogels.

Vrijdag 26 januari - 19.30 uur

Op 2 vrijdagavonden gaan we in Het Kompas nestkasten maken o.l.v. Arie v.d. Ham, Harry Noordhuis e.a. Deze avond gaan we het hout, voor de (mezen)kastjes in de carbolineum zetten. Neem kwasten mee en trek niet je nieuwste kleren aan. Afloop ongeveer 9.00 uur.

Vrijdag 2 februari - 19.30 uur

Vanavond gaan we de nestkastjes in elkaar zetten. Neem hamer en nijptang mee. Wat we precies met deze zelfgemaakte kastjes zullen gaan doen het komende broedseizoen kunnen we ook op deze avond afspreken. Afloop ± 21.30 uur.

Zaterdag 3 februari

Knotwilgen snoeien. Nader bericht volgt t.z.t.

Zaterdag 3 februari - 10.00 uur

Buitengewone ledenvergadering Vogelbescherming, hotel "Figi", Het Rond 3, Zeist.

Maandag 5 februari - 8.30 uur

Bijeenkomst Milieuwerkgroep. Plaats - Goilbedingerstraat 24, Culemborg.

Vrijdag 9 februari - 20.00 uur

Voor iedere vogelaar is deze een must. Rien Reynen geeft vanavond in Het Kompas een lezing over o.a. inventarisatiemethoden. Rien heeft een grote ervaring in het observeren van vogels en hoe broedvogels vast te stellen. Deze avond is voor iedereen aan te raden. Voor koffie e.d. wordt gezorgd.

Zondag 11 februari - 10.00 uur

speciale excursie voor ervaren excursiegangers en voor diegenen die hierin weinig of geen ervaring in hebben. Het is een gecombineerde wandel-fiets excursie die geheel wordt voorbereid. Supervisie Han Jansen. Deze excursie gaat richting Diefdijk-bezittingen Zuidhollands Landschap. Afloop ongeveer 1.30 uur.

Vrijdag 16 februari - 20.00 uur

Zoals ieder jaar gaan we ook nu weer uilen luisteren o.l.v. Frans Waroux en Gerard van Zuylen. We zoeken bekende en onbekende plekjes op. Wordt het deze avond niets, gaan we in maart nog een keer.

Zaterdag 17 februari - 8.30 uur

Knotwilgen snoeien. Nader bericht wordt tijdig verzonden.

Zondag 18 februari - ?

N A A R D E F L E V O P O L D E R. Dit magische woord zal op diverse vogel-
liefhebbers zijn uitwerking niet missen. Bij voldoende deelname organiseren
we een busexcursie naar dit uitermate vogelrijke gebied. (zie voor meer infor-
matie elders in het blad.)

Maandag 19 februari - 20.00 uur

Maandelijks bijeenkomst in Het Kompas. Iedereen is van harte welkom.

Vrijdag 23 februari - 20.00 uur

Zoals wellicht inmiddels bekend zal zijn vertrekt binnenkort (begin maart)
Harry v.d. Warenburg voor ruim 14 maanden richting militaire dienst.
Voor diegenen die afscheid willen nemen bestaat hiervoor gelegenheid vanaf
20.00 uur tot ongeveer 21.30 in Het Kompas. Voor verversingen wordt gezorgd.

Zaterdag 24 en zondag 25 februari - 8.30 uur

Tellingen in het kader van het S.O.V.O.N.-project voor Trek-en Wintervogels.

Vrijdag 2 maart - 19.30 uur

Gipsafdrukken maken o.l.v. Leo v.d.Kooy in Het Kompas. De vorige keer zijn
er bijzondere leuke afdrukken gemaakt, al waren er weinig mensen (waar het
slechte weer debet aan zal zijn)

Maandag 5 maart - 20.30 uur

Bijeenkomst Milieuwerkgroep. Plaats wordt bekend gemaakt in het februari-nummer.

Vrijdag 9 maart - 20.00

Deze avond zijn leden van de Stichting Kritisch Faunabeheer onze gast. Zij
zullen een lezing houden over de S.K.F., haar werk en hun kritische houding
ten aanzien van de jacht. Na afloop zeker discussie. Wij rekenen op een
grote opkomst in Het Kompas.

Zaterdag 3 maart

Knotwilgen snoeien (laatste keer dit seizoen). Nader bericht volgt.

Zaterdag 10 maart - 8.00 uur

Excursie langs de Lek-oever o.l.v. Kars Veling en Berry Lucas. Deze excursie
heeft zeker geen nadere uitleg nodig.

//

Dit was het tot zover. Een behoorlijk programma met leuke activiteiten
voor elk wat wils. Excursies vertrekken vanaf 't Jach.

